

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**SPECIFIKA TRESTNÉHO ČINU NEBEZPEČNÉ
PRONÁSLEDOVÁNÍ DLE § 354 TR. ZÁKONÍKU**

- Autor práce:** Veronika Martínková, DiS.
Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě
Forma studia: Kombinovaná
Vedoucí práce: JUDr. Milan Šumbera
Katedra: Právních oborů a bezpečnostních studií

2015

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce JUDr. Milanu Šumberovi, za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

MARTÍNKOVÁ, V. *Specifika trestného činu Nebezpečné pronásledování dle § 354 tr. zákoníku: bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2015. 10 s. Vedoucí bakalářské práce : JUDr. Milan Šumbera.

Klíčová slova: Nebezpečné pronásledování, pachatel stalkingu, oběť nebezpečného pronásledování, dlouhodobost

Bakalářská práce vymezuje, popisuje a následně objasňuje společenský problémem nebezpečného pronásledování, který je znám pod pojmem stalking. Tento trestný čin je uveden v § 354, zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen tr. zákoník). První kapitola je věnována definici stalkingu. Další podrobně rozebere skutkovou podstatu trestného činu nebezpečné pronásledování. Praktická část je věnována kazuistikám a řízenému rozhovoru. Závěr práce hodnotí daný problém s vyvozením závěrů a návrhů.

ABSTRACT

MARTÍNKOVÁ, V. *Specifics of the Crime of Dangerous Pursuits pursuant to Section 354 of the Criminal Code: Bachelor's Thesis*. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, 2015, 10 p. Supervisor of the Bachelor's Thesis: JUDr. Milan Šumbera.

Key words: dangerous pursuits, stalking perpetrator (stalker), victim of dangerous pursuits, long-term basis.

The Bachelor's Thesis defines, describes and subsequently clarifies the social issue of dangerous pursuits, commonly known as stalking. This criminal offence is contained under Section 354 of Act No. 40/ 2009 Coll., Criminal Code, as amended by later regulations, (hereinafter only referred to as the "Criminal Code"). The first chapter thereof is devoted to defining the term of stalking. The next one provides a detailed analysis of facts of the dangerous pursuit crime. The practical part thereof deals with case reports and a managed dialog. The conclusion of the thesis assesses the issue in question upon drawing conclusions and proposals.

OBSAH

Úvod.....	8
1 Cíl a metodika bakalářské práce	9
2 Historický vývoj a vymezení pojmu	10
2.1 Definice pojmu.....	10
2.2 Historický vývoj.....	13
3 Trestně právní aspekty nebezpečného pronásledování	16
3.1 Právní úprava.....	16
3.2 Obecná charakteristika nebezpečného pronásledování.....	16
3.2.1 Základní skutková podstata trestného činu nebezpečného pronásledování dle § 354 odst. 1 tr. zákoníku.....	17
3.2.2 Kvalifikovaná skutková podstata trestného činu nebezpečné pronásledování dle § 354 odst. 2 tr. zákoníku.....	18
3.2.3 Objekt trestného činu.....	20
3.2.4 Objektivní stránka trestného činu.....	20
3.2.5 Subjekt trestného činu.....	27
3.2.6 Subjektivní stránka trestného činu.....	28
4 Psychologické aspekty nebezpečného pronásledování.....	29
4.1 Charakteristika pachatele	29
4.2 Osobnost pachatele.....	29
4.3 Oběť trestného činu nebezpečné pronásledování.....	34
4.3.1 Žena jako oběť nebezpečného pronásledování.....	34
4.3.2 Žena jako oběť stalkingu versus domácí násilí.....	35
4.3.3 Charakteristika oběti trestného činu nebezpečného pronásledování.....	36
4.4 Studie D. M. Hall	37
4.4.1 Muži jako oběti.....	38

4.4.2	Ženy jako oběti.....	38
4.4.3	Délka trvání stalkingu.....	38
4.4.4	Rodinný stav.....	39
4.4.5	Věk.....	40
5	Kazuistika	41
5.1	Případy nebezpečného pronásledování z policejní praxe.....	41
5.2	Výzkum bakalářské práce	44
5.2.1	Cíl výzkumu.....	44
5.2.2	Metody a techniky výzkumu.....	45
5.2.3	Výběr respondentů.....	46
5.2.4	Vyhodnocení výzkumu.....	47
5.2.5	Závěrečné shrnutí výzkumu.....	51
	Závěr.....	52
	Seznam použitých zdrojů.....	54
	Seznam příloh... ..	56

Úvod

Od 1. ledna 2010 vstoupil v účinnost nový tr. zákoník, který poprvé v historii České republiky zahrnuje skutkovou podstatu nebezpečného pronásledování, tzn. stalkingu mezi trestné činy.

Výběr tématu bakalářské práce byl ovlivněn tím, že toto téma je stále aktuální, má v sobě skryté hrozby a nebezpečí. Před účinností trestního zákoníku, bylo možné postihovat pouze některé projevy nebezpečného pronásledování, ale v omezené formě. Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů nebezpečné pronásledování neznal ani jako pojem, ani jako trestný čin. Pokud tedy v praxi docházelo k nebezpečnému pronásledování, nebyla možná trestně právní ochrana oběti, které by v této době vykazovaly znaky nebezpečného pronásledování. Většina projevů nebezpečného pronásledování totiž nenaplnovala stupeň společenské nebezpečnosti trestného činu, přestože po formální stránce by se mohlo jednat např. o trestný čin omezování osobní svobody, trestný čin vydírání, trestný čin ublížení na zdraví, apod. Dnes je situace jiná. Tím, že je trestný čin nebezpečného pronásledování zakotven v trestním zákoníku, oběti mají daleko větší ochranu a možnosti pomoci.

Právní úprava byla důležitá, jelikož aktuálnost tohoto problému je značná. Souvisí to samozřejmě s dnešní hektickou dobou, se způsobem života, s rozvojem moderní techniky (Internet, chat, e-mail, media), pracovními nebo rodinnými vztahy.

Teoretická část bude pojednávat o pojmu nebezpečné pronásledování a jeho historickém vývoji. Důležité bude seznámení s trestně právním pojetím nebezpečného pronásledování, kde dále podrobně upřesním právní úpravu nebezpečného pronásledování a přiblížím danou problematiku. V další kapitole přiblížím skutkovou podstatu trestného činu nebezpečného pronásledování a upřesním pojmy jako například dlouhodobost a omezování v obvyklém způsobu života. Na konec teoretické části bakalářské práce poukážu na psychologické aspekty nebezpečného pronásledování.

Praktická část bude obsahovat kazuistiku a kvalitativní výzkum formou řízeného rozhovoru. Následné vyhodnocení dat získaných z řízeného rozhovoru poukazuje na vnímání a postoj veřejnosti k tomuto společensky nežádoucímu jednání. Stanovené hypotézy mají následně vyvrátit, nebo potvrdit jednotlivá tvrzení.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem bakalářské práce je vytvoření uceleného pohledu na trestný čin nebezpečné pronásledování, který je v současné době velmi aktuálním tématem. V bakalářské práci se snažím využít teoretických i praktických zkušeností z mé praxe na obvodním oddělení Policie Ústí nad Labem.

Dále pomocí popisné a historické metody budu definovat pojem stalking a legislativní proces zakotvení nebezpečného pronásledování do českého právního řádu dále pak podrobně analyzovat právní úpravu trestného činu nebezpečného pronásledování, kde se čtenář především seznámí se systematickým rozbohem skutkové podstaty tohoto trestného činu. K tomu bezpochyby patří také taxativně vymezené formy jednání pachatele, jako je například vyhledávání osobní blízkosti nebo sledování, omezování v obvyklém způsobu života a další.

Vedlejším cílem práce je charakteristika a seznámení s psychologickými aspekty nebezpečného pronásledování, kde se práce zaměří na osobu pachatele a její rozsáhlou typologii jako je například typ neurotický, psychopatický, mentálně nedostačivý, psychotický a socializovaný. S tím je i spojená oběť nebezpečného pronásledování. Dále čtenáře seznámím se zajímavou studií D. M. Hallové, která přinesla poznatky o ženě jako oběti a muži jako oběti.

Dílčím cílem bakalářské práce je představit případy řešené na Policii České republiky v rámci územního odboru Ústí nad Labem město v roce 2014 pro podezření z naplnění znaků skutkové podstaty přečinu nebezpečné pronásledování. Na závěr práce kvalitativní výzkum, kde bude použita metoda řízeného rozhovoru. A zhodnocení získaných dat.

2 Historický vývoj a vymezení pojmu

2.1 Definice pojmu

Walby a Allen¹ uvádějí, že nebezpečné pronásledování patří mezi interpersonální násilí, kam můžeme dále ještě zahrnout domácí násilí a sexuální napadení. Autoři dále zmiňují, že interpersonální násilí je obecně široce rozšířené a v průběhu života ovlivnilo zhruba třetinu populace.

Anglický výraz stalking, který v původní řeči lovců znamenal stopování zvěře, až k jejímu uštívání², je v trestním zákoníku zakotven jako pojem nebezpečné pronásledování. K tomuto pojmu se váže více různých definic. Každý z autorů, které budu následně citovat, se snažili o co nejpřesnější a nejdůležitější popis této problematiky. Jejich znění se liší, obsah však zůstává tentýž. Pro ilustraci a pro lepší pochopení uvádím souhrn více pojetí:

Jedním zřejmě z prvních pokusů o definici stalkingu, vycházejícího z klinických studií, je vymezení amerických autorů Meloye a Gottharda³, kteří pod tímto označením zahrnují úmyslné, zlovolné a opakované pronásledování a obtěžování jiné osoby. Pojem stalking se vcelku rychle v odborné, zejména psychiatricky a psychologicky zaměřené literatuře vžil: zpravidla se jím rozumí způsob chování, kdy se pachatel zaměří na nějakého člověka, po kterém slídí, obtěžuje a pronásleduje jej, vyhrožuje mu, často jej i fyzicky napadá a někdy i usmrtí; u své oběti svým chováním zároveň vyvolává pocity strachu.

Další definice, kterou uvádí Buskotte⁴ popisuje stalking jako „obecně velmi nebezpečný fenomén, jedná se o úmyslné, zlovolné pronásledování a obtěžování jiné osoby, které snižuje kvalitu jejího života a ohrožuje její bezpečnost. Jeho hlavním

---

¹WALBY, S., ALLEN, J., *Domácí násilí, sexuální napadení a pronásledování, výsledky britského průzkumu o kriminalitě*. Praha: Kufr, 2009. s. 6.

²ČÍRTKOVÁ, L., *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. 1. vyd. Praha: Grada, 2007. s. 115.

³MELOY, J., R., *Stalking (obsessional following): A review of some preliminary studies*. Aggression and Violent Behaviour. 1996, Volume 1, Issue 2, Supper, s. 147-162. Citováno dle: Válková, H. Česká podoba stalkingu podle § 354 TrZ v širších než jen trestně právních souvislostech. *Trestněprávní revue*. Praha: Roč. 2009, č. 9.s. 259.

⁴BUSKOTTE, A., *Z pekla ven - žena v domácím násilí*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2008. s. 46-47.

znakem je posedlost, fixace známého nebo neznámého pachatele na určitou osobu, kterou pak obtěžuje systematicky a úporně nevyžádanou a nechtěnou pozorností. Pronásledování může být motivováno údajným nebo skutečným obdivem či láskou a nebo také zlobou a nenávistí.“

Morávková - Vargová, Pokorná, Toufarová citují Tjaden a Thoennes, kteří definují stalking jako „obtěžující a zstrašující chování, které může mít podobu vyhrožování, pozorování, sledování, docházení do místa, bydliště či pracoviště oběti, opakovaných obtěžujících telefonátů či SMS zpráv, zanechávání psaných zpráv, předmětů nebo ničení osobního vlastnictví, přičemž toto chování vyvolává u oběti strach. Pronásledování bývá často doprovázeno výhrůzkami či vlastním fyzickým násilím a může mít pro oběť závažné psychické i zdravotní důsledky.“⁵

Stalking podle Čírtkové⁶ je považován za „specifickou variantu násilí. Jejím hlavním znakem je obsesivní upnutí se známého nebo neznámého pachatele na určitou osobu, kterou pak obtěžuje systematicky a úporně projevy nevyžádané a nechtěné pozornosti.“

Šámal⁷ v komentáři k trestnímu zákoníku popisuje nebezpečné pronásledování jako: „dlouhodobé pronásledování jiného prováděné v konkrétních, zákonem taxativně stanovených formách jednání, které jsou způsobilé v jiném vzbudit důvodnou obavu o jeho život nebo zdraví nebo o život a zdraví osob jemu blízkých.“

Cílem nebezpečného pronásledování je podle Visingera⁸ „systematicky a dlouhodobě psychicky týrat vyhlídnutou oběť. Za charakteristický rys se považuje snaha o vyvolání strachu, reálné obavy o vlastní život nebo život blízkých a navození pocitu totální ztráty soukromí. Jde o úmyslné slídění, pronásledování a obtěžování fyzické osoby, které ve značné míře snižuje kvalitu života oběti a přímo či nepřímo ohrožuje její osobní bezpečnost. Jednání pachatele vychází z toho, že soustavně a svévolně po delší dobu zahrnuje poškozeného nevyžádanou a nechtěnou pozorností.“

---

⁵ MORÁVKOVÁ-VARGOVÁ, B. a kol. *Partnerské násilí*. 1. vyd. Praha: Linde, 2008. s. 53.

⁶ ČÍRTKOVÁ, L., *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. s. 53.

⁷ ŠÁMAL, P., a kol. *Trestní zákoník II, komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2010. s. 3006.

⁸ VISINGER, R.,. Jak postihovat stalking? Zamyšlení nad novou právní úpravou. Praha: *Trestněprávní revue*, 2009. č. 11.

Autoři Britského výzkumu o kriminalitě definují pronásledování jako: „jednání, které obsahuje dvě nebo více událostí, kdy došlo k obtěžování, které vyvolalo strach, obavy nebo pocit ohrožení.“⁹

Ve stanovisku Odboru bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra¹⁰ je popsán stalking jako „specifická forma vztahového násilí. Jeho podstatou je totiž násilné a nežádoucí pronikání do privátní sféry oběti a to takovým způsobem, že u oběti vzniká důvodný pocit ohrožení. Podstatné je, že stalking se vždy točí kolem vztahů, nezávisle na tom, zda se jedná o vztahy reálné či iluzorní.“

Poslední definice, kterou nyní uvedu, vychází z § 354 tr. zákoníku. Toto ustanovení bude podrobněji rozebráno v další části bakalářské práce. Nebezpečné pronásledování je zde uvedeno jako: „Kdo jiného dlouhodobě pronásleduje tím, že vyhrožuje ublížením na zdraví nebo jinou újmou jemu nebo jeho osobám blízkým, vyhledává jeho osobní blízkost nebo jej sleduje, vytrvale jej prostřednictvím prostředků elektronických komunikací, písemně nebo jinak kontaktuje, omezuje jej v jeho obvyklém způsobu života, nebo zneužije jeho osobních údajů za účelem získání osobního nebo jiného kontaktu, a toto jednání je způsobilé vzbudit v něm důvodnou obavu o jeho život nebo zdraví nebo o život a zdraví osob jemu blízkých.“¹¹

Z výše uvedených definic můžeme stručně vyvodit společné rysy nebezpečného pronásledování, na které jejich autoři poukazují. Aby se jednalo o nebezpečné pronásledování, chování pachatele musí být:

- úmyslné,
- opakované,
- dlouhodobé,
- systematické,
- s vědomím poškození oběti.

---

⁹ WALBY, S., ALLEN, J., *Domácí násilí, sexuální napadení a pronásledování, výsledky britského průzkumu o kriminalitě*. Praha: Kufr, 2009. s. 15.

¹⁰ LINHART, M., *Stanovisko odboru bezpečnostní politiky k některým problémům spojeným s výkladem skutkové podstaty nebezpečné pronásledování*. Praha: Ministerstvo vnitra, 2010.

¹¹ ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009 trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů*, Česká republika. 2009, částka 11, s. 436.

Oběť následně pociťuje strach z ohrožení, vnímá negativně zásah do soukromí, cítí se omezována a necítí se bezpečně. V některých definicích se mimo samotné vymezení pojmu nebezpečné pronásledování objevují i metody (vyhrožování, pozorování, sledování, docházení do místa, bydliště či pracoviště oběti, opakovaných obtěžujících telefonátů či SMS zpráv, zanechávání psaných zpráv, předmětů nebo ničení osobního vlastnictví).

2.2 Historický vývoj

Nebezpečné pronásledování, je obecně považováno za relativně moderní problematiku. Jak uvádí Čírtková¹², v psychiatrické oblasti se tento jev objevuje již od 18. století. Psychiatr Pinel a pak jeho žák Esquirol se zabývali popisem a objasněním tzv. erotomanie (erotická náklonnost na jinou osobu). Až do druhé poloviny 20. století se tehdejší psychiatrie a psychologie snažila o vysvětlení „milostného pronásledování“ jako psychopatologického jevu. Ke změně v pohledu na tento problém dochází ve druhé polovině 20. století, kdy se z ryze psychiatrického problému pozvolna stává problém pro vědní obory s těsnou vazbou na kriminalitu. Tradiční psychiatrický pojem „erotomanie“ je nahrazen výrazem „stalking“, který zahrnuje širší škálu jevů a zvyrazňuje především spojitost excesivního systematického pronásledování s násilím.

V souvislosti s touto tématikou, Buskotte¹³ zmiňuje fakt, že v 90. letech minulého století se o nebezpečném pronásledování mluvílo hlavně v rámci sledování a obtěžování populárních osob a celebrit, tedy sportovců, politiků, herců nebo zpěváků. Novější průzkumy prokázaly, že pronásledování celebrit, skutečně není ten jediný druh nebezpečného pronásledování. Tímto problémem jsou totiž nejvíce postiženi úplně obyčejní lidé (převážně ženy, ty jsou obecně téměř čtyřikrát více obtěžovány a sledovány než muži).

Od 90. let minulého století se tedy nehledí na nebezpečné pronásledování jen jako na erotický obdiv vedoucí ke vtíravosti. Pod tímto pojmem jsou zahrnuty různé

---

¹² ČÍRTKOVÁ, L., *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. s. 53.

¹³ BUSKOTTE, A., *Z pekla ven - žena v domácím násilí*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2008. s.47.

formy psychického teroru, vedené nenávisť a pomstou (zaměstnanecké, rodinné, obchodní, profesionální nebo sousedské vztahy).

Změna ve vnímání nebezpečného pronásledování nastala ve 2. polovině 20. století a souvisí nepochybně i s tehdejšími změnami ve společnosti. Moderní doba umožňovala a umožňuje díky technickým vymoženostem daleko efektivnější a jednodušší způsoby pronásledování (dopisy nahradily SMS zprávy nebo e-maily). Duch uvedené doby měl rovněž vliv na všech změnách. Tradiční jednoduché životní hodnoty jsou rozkolísané.

Pro mnoho lidí je stále obtížnější najít odpověď na otázku, co je spokojený život. Patrné je to v oblasti mezilidských vztahů, sexuality, násilí i pronásledování. Stalking se z původně psychiatrické záležitosti rozšířil, pronásledovatelé už nejsou jenom osoby, které lze na první pohled označit jako „případ pro psychiatra“. Vedle erotických či obdivných pohnutek může být stalking veden i pomstychtivostí a záští.¹⁴

Jaké byly hlavní důvody ke zviditelnění „stalkingu“?

Čírtková¹⁵ ve své knize zmiňuje tři hlavní momenty:

- poměrně rozšířený výskyt tohoto jevu dle viktimologických výzkumů:

Podle metastudií z prostředí USA přiznává 8% žen a 2% mužů, že se setkali s nebezpečným pronásledováním. Experti soudí, že není důvod předpokládat zásadní odlišnost těchto údajů pro Evropu

- závažné psychické následky pro oběť:

Většina obětí trpí poměrně vážnými poruchami, např. spánku. Rovněž sociální důsledky jsou značné – oběti ze strachu mění své běžné životní návyky, téměř polovina je nucena opustit a změnit, své bydliště a pracoviště, apod.

- hrozba fyzického násilí:

---

¹⁴ ČÍRTKOVÁ, L., *Forenzní psychologie*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. s. 215.

¹⁵ ČÍRTKOVÁ, L., *Forenzní psychologie*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. s. 214.

Riziko překlopení do přímé agrese je vysoké (vyhrožování, ničení majetku, fyzické napadení, smrt).

V České republice se problematika nebezpečného pronásledování prozatím dostává do povědomí veřejnosti jen pomalu, nejčastěji prostřednictvím médií, které čas od času informují o jednotlivých případech (zejména pokud skončí smrtí oběti).¹⁶ Situace se samozřejmě zlepšila díky přijetí nového trestního zákoníku, který již zahrnuje skutkovou podstatu trestného činu nebezpečného pronásledování. Opakované útoky, zastrašování, které svou podstatou spadají do definice pronásledování, nejsou již řešeny pouze v rámci přestupkového řízení.

První antistalkingový zákon byl přijat v Kalifornii v roce 1990, později na tento zákon navázaly i ostatní státy USA. Z ostatních států zmíním například situaci ve Velké Británii, která nebezpečné pronásledování uzákonila v roce 1997. Do rakouského právního řádu byla skutková podstata nebezpečného pronásledování zařazena v roce 2006 a v Německu je pronásledování trestné od 31. 3. 2007.¹⁷

---

¹⁶ MORÁVKOVÁ-VARGOVÁ, B. a kol. *Partnerské násilí*. 1. vyd. Praha: Linde, 2008. s. 55.

¹⁷ VÁLKOVÁ, H., Česká podoba stalkingu podle § 354 TrZ v širších než jen trestně právních souvislostech. *Trestněprávní revue*. Praha: Roč. 2009, č. 9, s. 259.

3 Trestně právní aspekty nebezpečného pronásledování

3.1 Právní úprava

V Evropě nemá trestněprávní úprava tak dlouhou historii jako např. v USA a ve Velké Británii. Jak jsem již uvedla, v těchto státech bylo nebezpečné pronásledování kriminalizováno v 90. letech 20. století. V západních a jižních evropských státech se zájem o řešení fenoménu nebezpečného pronásledování začal projevovat až v posledních v pěti letech.¹⁸

Nebezpečné pronásledování představuje formy od zastrašování až k možnosti reálného útoku. Výzkumy ukazují, že více než 30% pachatelů neváhá na své oběti zaútočit fyzicky, 2% případů končí smrtí oběti. To naznačuje, že nebezpečné pronásledování můžeme zařadit do skupiny nebezpečných deliktů. Tento trestný čin původně nebyl obsažen ve vládním návrhu trestního zákoníku, a proto nebyla vypracována ani důvodová zpráva k § 354 tr. zákoníku.¹⁹ Na potřebu úpravy tohoto trestného činu reagoval Ústavně právní výbor Poslanecké sněmovny ve spolupráci s Ministerstvem spravedlnosti, když navrhl zařadit trestný čin nebezpečného pronásledování do nového trestního zákoníku. Ze statistik vyplývá, že pronásledování často navazuje na domácí násilí. Obětím domácího násilí český právní systém již poskytoval ochranu, ale pro oběti nebezpečného pronásledování, pokud jednání pachatele nenaplnilo skutkovou podstatu jiného trestného činu, neexistovala účinná ochrana jejich zájmů.

3.2 Obecná charakteristika nebezpečného pronásledování

Trestný čin nebezpečného pronásledování je přečinem. Trestní zákoník rozděluje trestné činy na zločiny a přečiny. V § 14 odst. 2 tr. zákoníku se uvádí, že „přečiny jsou

---

¹⁸ VANTUCH, P., *K postihu stalkingu (nebezpečného pronásledování) podle § 354 trestního zákoníku*. Trestní právo . 2011, roč. 16, č. 2, s. 6.

¹⁹ VANTUCH P., *K postihu stalkingu (nebezpečného pronásledování) podle § 354 trestního zákoníku*. Trestní právo . 2011, roč. 16, č. 2, s. 7.

všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákoník stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let.“²⁰

Podle § 354 odst. 2 tr. zákoníku je nejvyšší možný trest odnětí svobody tři roky, proto označujeme taková protiprávní jednání dle předchozí věty jako přečin. Nebezpečné pronásledování se stalo samostatným trestným činem, který byl zařazen do hlavy desáté ve zvláštní části trestního zákoníku, jako *trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných*. Někteří odborníci tvrdí, že takové zařazení nebyla správná volba. Ustanovení § 354 tr. zákoníku je přiřazeno dále pod díl pátý, kde mají svoje místo trestné činy narušující soužití lidí, jejichž charakteristikou je ochrana skupinových zájmů. Tento trestný čin se nachází mezi činy narušující soužití skupin ve společnosti (např. § 355 tr. zákoníku Hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob), a tudíž nemají žádný společný objekt.²¹ Válková by ho spíš začlenila pod trestné činy proti právům na ochranu osobnosti, soukromí listovního tajemství, které jsou uvedeny v hlavě druhé trestního zákoníku, protože věcně spolu souvisí (viz. např. Válková, *Trestněprávní revue*, č. 9/2009, str. 261).

3.2.1 Základní skutková podstata trestného činu nebezpečného pronásledování dle § 354 odst. 1 tr. zákoníku

Skutková podstata je jedním z formálních znaků trestného činu. Jedná se o právní formu vyjadřující typové znaky trestného činu uvedené v trestním zákoně, je souhrnem objektivních a subjektivních znaků, které určují jednotlivé druhy trestných činů a odlišují je navzájem.²² Skutková podstata trestného činu nebezpečné pronásledování zahrnuje pouze taková jednání, která výrazně zhoršují dosavadní životní způsob oběti, a do 31. 12. 2009 je nebylo možno podřadit pod skutkovou podstatu žádného trestného činu. Proto pod ní není zahrnuto ani ublížení na zdraví, které lze

---

²⁰ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009 trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů*, Česká republika. 2009, částka 11, s. 436.

²¹ VISINGER, R., Jak postihovat stalking? Zamyšlení nad novou právní úpravou. *Trestněprávní revue* . 2009, roč. 8, č. 11, s. 334.

²² JELÍNEK, J., a kolekt. *Trestní právo hmotné. Obecná část* . 1.vyd. Praha:Leges, 2009, s. 142.

postihnout podle § 145 až § 146a tr. zákoníku, ani nebezpečné vyhrožování, které lze postihovat podle § 353 tr. zákoníku.²³

Základní skutková podstata je tvořena základními znaky tohoto deliktu. Představuje určité východisko vůči jiným skutkovým podstatám. Je uvedena v prvním odstavci § 354 tr. zákoníku. Ten uvádí, že spáchá nebezpečné pronásledování ten, kdo jiného dlouhodobě pronásleduje tím, že vyhrožuje ublížením na zdraví nebo jinou újmu jemu nebo jeho osobám blízkým, vyhledává jeho osobní blízkost nebo jej sleduje, vytrvale jej prostřednictvím prostředků elektronických komunikací, písemně nebo jinak kontaktuje, omezuje jej v jeho obvyklém způsobu života nebo zneužije jeho osobních údajů za účelem získání osobního nebo jiného kontaktu, a toto jednání je způsobilé vzbudit v něm důvodnou obavu o jeho život nebo zdraví nebo o život a zdraví osob jemu blízkých.

3.2.2 Kvalifikovaná skutková podstata trestného činu nebezpečné pronásledování dle § 354 odst. 2 tr. zákoníku

Kvalifikovaná skutková podstata je tvořena kromě základních znaků, také znaky, které specializují základní skutkovou podstatu, typizují vyšší stupeň nebezpečnosti činů jím charakterizovaných pro společnost. Vyšší nebezpečnost může představovat závažnější porušení nebo ohrožení objektu trestného činu, nebo ve způsobu provedení. Kvalifikovaná skutková podstata bez základní nemůže existovat, vždy je základní skutková podstata součástí té kvalifikované.²⁴ Podle § 354 odst. 2 tr. zákoníku bude pachatel potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři roky, pokud spáchá čin uvedený v prvním odstavci:

- a) vůči dítěti nebo těhotné ženě,
- b) se zbraní nebo
- c) nejméně se dvěma osobami.

---

²³ VANTUCH, P., *K postihu stalkingu (nebezpečného pronásledování) podle § 3 trestního zákoníku*. Trestní právo . 2011, roč. 16, č. 2, s. 7.

²⁴ JELÍNEK, J. a kolekt. *Trestní právo hmotné. Obecná část* . 1.vyd. Praha:Leges, 2009, s. 148.

Jednání vůči dítěti nebo těhotné ženě

Dítě definujeme podle § 126 tr. zákoníku jako osobu mladší osmnáct let, pokud tr. zákoník nestanoví jinak.

Těhotnou ženou je žena, u níž došlo k uhníždění oplodněného vajíčka do sliznice dělohy, a to až do okamžiku zahájení porodu.²⁵ Dítě se považuje za osobu, která nedosáhla určitého stupně mravní a rozumové vyspělosti jako dospělý, proto se jedná o osobu, které z důvodu její možné naivity a nedostatku zkušeností společnost musí poskytovat větší ochranu a pozornost. Těhotná žena představuje nositelku budoucího života, je ve svém stavu více zranitelná, neumí se bránit před jednáním pachatele jako ostatní osoby. Zákonodárce společně s těhotnou ženou poskytuje dítěti větší ochranu, a to tím, že v případě spáchání trestného činu vůči těmto osobám je možné uložit vyšší trestní sazbu, než je uvedena v základní skutkové podstatě § 354 odst. 1, tr. zákoníku.

Spáchání se zbraní

V § 354 odst. 2, písm. b) tr. zákoníku se pod pojmem zbraň rozumí nejen zbraň v technickém slova smyslu (střelná, bodná, sečná, či výbušniny), ale i jakýkoli jiný předmět, jímž je možno učinit útok proti tělesné integritě jiné osoby důraznější. Jedná se např. o kámen, téměř každý ruční pracovní nástroj, technické prostředky sebeobrany - kasr, motorové vozidlo, či jiný stroj, jímž je útočeno proti tělu jiného. Čin je spáchán i v případě, pokud pachatel zbraň nepoužije, ale měl ji u sebe za účelem, aby ji mohl v případě potřeby použít.

Nejméně se dvěma osobami

Znak uvedený pod písm. c) nejméně se dvěma osobami představuje určitou formu součinnosti, která značí, že vedle pachatele se na jeho jednání musí podílet nejméně dvě další osoby ve formě spolupachatelství nebo účastenství ve formě

---

²⁵ NOVOTNÝ, F. a kolekt. *Trestní zákoník 2010*. Komentář, judikatura, důvodová zpráva. Praha: EUROUNION, 2010, s. 734.

organizátorství či pomoci. Není však nutné, aby tyto další osoby byly samy trestně odpovědné ve vztahu k tomuto jednání.²⁶ To znamená, že postačí, pokud trestně odpovědný bude hlavní pachatel.

3.2.3 Objekt trestného činu

Objekt trestného činu vyjadřuje okruh společenských vztahů, zájmů a hodnot, které trestní zákoník chrání. Jelikož je trestný čin nebezpečného pronásledování systematicky zařazen do hlavy desáté, díl pátý trestního zákoníku (trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných), jeho objektem je v tomto případě bezporuchové mezilidské soužití (zájem na ochraně nerušeného soužití lidí). Trestné činy zařazené do této hlavy, včetně nebezpečného pronásledování, mají společný objekt, proti kterému směřují. Jedná se o celou řadu trestných činů chránících hodnoty nezbytné pro řádné fungování demokratického právního státu a veřejného pořádku. Díl pátý chrání veřejný pořádek proti jednání, které hrubě narušuje soužití lidí. Trestní zákoník zde chrání zájem na klidném občanském soužití, nenarušovaném nebezpečnými výhrůžkami, pronásledování a jiným závažným obtěžování a omezování v obvyklém způsobu života.²⁷

Konkrétním objektem, který představuje jednotlivý právní statek zasazený činem jednotlivce²⁸, je tělesná a duševní integrita.

3.2.4 Objektivní stránka trestného činu

Objektivní stránka trestného činu nebezpečného pronásledování spočívá v dlouhodobém pronásledování jiného taxativně vypočtenými formami jednání, které musí být způsobilé vzbudit v jiném důvodnou obavu o život nebo zdraví vlastní či osob blízkých.

---

²⁶ NOVOTNÝ, F. a kolekt. *Trestní zákoník 2010*. Komentář, judikatura, důvodová zpráva . Praha: EUROUNION, 2010.

²⁷ JELÍNEK, J. a kolekt. *Trestní právo hmotné. Zvláštní část* . 1.vyd. Praha: Leges, 2009, s. 749.

²⁸ KRATOCHVÍL, V. a kolekt. *Kurs trestního práva*. Trestní právo hmotné. Obecná část . 1.vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 230.

Taxativně vypočtené formy jednání jsou tyto:

- vyhrožování ublížením na zdraví nebo jinou újmu jemu nebo jeho osobám blízkým,
- vyhledávání osobní blízkosti nebo sledování poškozeného,
- vytrvalé kontaktování prostřednictvím prostředků elektronických komunikací, písemně nebo jiným způsobem
- omezování v obvyklém způsobu života
- zneužívání osobních údajů za účelem získání osobního nebo jiného kontaktu

3.2.4.1 Pojem dlouhodobost

Proto, aby mohlo být jednání kvalifikováno jako trestný čin dle § 354 tr. zákoníku, musí být dlouhodobějšího rázu, musí zde docházet k opakovanému kontaktování oběti po dobu několika měsíců. Úmyslem zákonodárce tak nebylo trestněprávně postihnout nahodilé a neopakující se projevy nežádoucího chování, byť by jinak naplňovaly popsanou skutkovou podstatu nýbrž opakovaná kontaktování a jiná vytrvale prováděná jednání směřující vůči osobě oběti. Problematické se pak ale jeví konkrétní časové vymezení pojmu „dlouhodobě“ jež zákonodárce dále nspecifikoval a nechal tak prostor soudní praxi, aby takto stanovenou dobu určila s ohledem jak na intenzitu pronásledování, tak samotnou intenzitu jednání pachatele vůči oběti, při zvážení četnosti kontaktování oběti a míru obtěžování, které byla oběti po čas pronásledování vystavena.

Podle Visingera²⁹ se požadavek dlouhodobosti jeví jako legitimní, „neboť újma (i společenská nebezpečnost) podstatně roste až s délkou stresu nebo strádání oběti a ojedinělý akt zřejmě u duševně normálně strukturované, neúzkostné osoby nebude způsobit vyvolat důvodnou obavu o život či zdraví“. Doba takového pronásledování bude posuzována soudcem také s ohledem na intenzitu pronásledování a stupeň

---

²⁹ VISINGER, R., Jak postihovat stalking? Zamyšlení nad novou právní úpravou. *Trestněprávní revue*. 2009, roč. 8, č.11, s. 334.

obtěžování, omezování i intenzitu a četnost v této době.³⁰ Stalking nepředstavuje pouze jednorázový čin, ale jedná se o jednání, které trvá delší dobu, je určité intenzity, vyznačuje se dlouhodobostí a překročením hranice únosnosti. Opakované obtěžování znamená pro oběť přítěž, zejména je omezuje v normálním způsobu života, nutí ji měnit své návyky, které pro ni představují určitou jistotu. Opakováním se zde rozumí více než 10 pokusů o kontakt³¹. Pachatel se snaží oběť více frustrovat tím, že si přesně načasuje její sledování, snaží se vyvolat dojem, že je všude a oběť mu není schopna utéct a ukrýt se před ním. Oběť má pocit bezmocnosti a beznaděje, obává se, že kam se podívá, tam bude číhat její pronásledovatel.

Definice pojmu „dlouhodobě“ však představovala problém, protože nebylo možné přesně určit okamžik, kdy se pronásledování stává dlouhodobým, a kdy ještě tuto hranici nepřekročilo. Pachatele je možné obvinít z nebezpečného pronásledování, pokud jsou splněny tři podmínky: musí být zřejmé, že tak činí proti vůli oběti, pronásledování musí být intenzivní a dlouhodobé, což je minimálně 4 až 6 týdnů.³²

Z toho vyplývá, že tou hranicí bude jeden měsíc. Pokud pachatel tedy pronásleduje osobu aspoň jeden měsíc a splní i ostatní podmínky, je možné ho trestně stíhat.

3.2.4.2 Taxativně vymezené formy jednání

3.2.4.3 Vyhrůžování ublížením na zdraví nebo jinou újmu jemu nebo jeho osobám blízkým

První uvedená forma jednání, tedy vyhrůžování, musí mít charakter vis compulsiva, neboli psychické donucení. Je namířena proti oběti nebo proti osobám blízkým, což je dle trestního zákoníku:

- příbuzný v pokolení přímém,

---

³⁰ NOVOTNÝ, F. a kolekt. *Trestní zákoník 2010*. Komentář, judikatura, důvodová zpráva . Praha: EUROUNION, 2010.

³¹ VÁLKOVÁ, H., Česká podoba stalkingu podle §354 TrZ v širších než trestněprávních souvislostech. *Trestněprávní revue* . 2009, roč. 8, č.9, s.275.

³² KOPECKÝ, K. *Stalking a kyberstalking*. Nebezpečné pronásledování (studie). Olomouc, 2010. s. 11.

- osvojitel,
- sourozenec anebo osoba, která se pokládá za osobu blízkou jen tehdy, pokud by tato osoba důvodně pocítovala způsobenou újmu jako újmu vlastní.³³

Výhrůžka musí být míněna vážně, nemusí být však naplněna, hrozba újmy je buď bezprostřední, nebo hrozící do budoucna. Výhrůžku ublížením na zdraví vykládáme v souvislosti s ustanovením § 122 odst. 1 tr. zákoníku.³⁴ Z obsahu výhrůžky pachatele musí být zřejmé, že vyhrožuje ublížením na zdraví konkrétně oběti nebo osobám blízkým. V případě vyšetřování zkoumáme obsah výhrůžek, ale také jakým způsobem je vnímala osoba, které tyto výhrůžky směřovaly.

V různých situacích může oběť tyto výhrůžky vnímat odlišně. V tomto případě je nutné posuzovat význam výhrůžek podle toho, jak je může vnímat osoba, které jsou určeny, v konkrétní situaci i za konkrétních okolností. Někomu se za určitých okolností může zdát výhrůžka bezvýznamná, v jiném zase může vyvolat strach o svoje zdraví nebo život, přičemž se nemusí nutně jednat o výhrůžky újmu na zdraví ale jakoukoli majetkovou nebo nemajetkovou újmu.³⁵ Podmínkou však zůstává, že musí vzbudit v oběti důvodnou obavu z jejich realizace, což značí, že se musí v oběti vyvolat strach z uskutečnění pohrůžek. Způsobilst výhrůžky vyvolat u poškozeného důvodnou obavu, že bude realizována, je v tomto případě znakem skutkové podstaty trestného činu nebezpečného pronásledování, a tudíž tento znak musí být naplněn. Poškozený a pachatel nemusí být přítomni na jednom místě, což také vyplývá z možných prostředků, prostřednictvím kterých je možné tento čin spáchat např.: telefon, dopis, mail.³⁶ Musí se však jednat o výhrůžku, kterou pachatel působí na vůli oběti a vzbuzuje u ní strach, čímž se vytváří vůle osoby, která je v rozporu s její skutečnou vůlí. To znamená, že jedná určitým způsobem, ale vůle je silně deformovaná působením pachatele. Majetková újma představuje snížení majetku poškozeného a je vyjádřitelná v penězích,

---

³³ ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2000 trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů*, Česká republika. částka 11, s. 436.

³⁴ Ublížením na zdraví se rozumí takový stav záležející v poruše zdraví nebo jiném onemocnění, který porušením normálních tělesných nebo duševních funkcí znesnadňuje, nikoli jen na po krátkou dobu, obvyklý způsob života poškozeného a který vyžaduje lékařského ošetření.

³⁵ NOVOTNÝ, F. a kolekt. *Trestní zákoník 2010*. Komentář, judikatura, důvodová zpráva. Praha: EUROUNION, 2010.

³⁶ VISINGER, R. Jak postihovat stalking? Zamyšlení nad novou právní úpravou. *Trestněprávní revue*. 2009, roč. 8, č. 11, s. 334.

zatímco nemajetková újma souvisí s právem na ochranu osobnosti. Ublížení na zdraví dle § 122 tr. zákoníku se rozumí takový stav záležející v poruše zdraví nebo jiném onemocnění, který porušením normálních tělesných nebo duševních funkcí znesnadňuje, nikoli jen po krátkou dobu, obvyklý způsob života poškozeného a který vyžaduje lékařského ošetření.

3.2.4.4 Vyhledávání osobní blízkosti nebo sledování

Tato forma jednání zahrnuje opakované kontaktování oběti osobně pachatelem i prostřednictvím dalších osob. Častokrát pachatel sleduje její návyky a jednání, pozoruje ji, následuje ji při určitých činnostech.³⁷ Pachatel se snaží získat o své oběti co nejvíce informací, sleduje její denní program, sleduje, s kým se setkává, jaké má tato osoba návyky.

Pod tento pojem zahrnujeme nejrozličnější způsoby:

- slídění,
- obtěžování,
- dotírání,
- doprovázení bez svolení poškozeného,
- pozorování oběti v určitých situacích.

Může se jednat např. o:

- čekání před domem,
- doprovázení do práce, domů nebo do školy,
- pozorování dalekohledem i tzv. „hlídkování“ před domem poškozeného.³⁸

---

³⁷ NOVOTNÝ, F. a kolekt. *Trestní zákoník 2010*. Komentář, judikatura, důvodová zpráva. Praha: EUROUNION, 2010.

³⁸ VANTUCH, P. *K postihu stalkingu (nebezpečného pronásledování)* podle § 354 trestního zákoníku. *Trestní právo*. 2011, roč. 16, č. 2, s. 8.

3.2.4.5 Vytrvalé kontaktování prostřednictvím prostředků elektronických komunikací, písemně nebo jiným způsobem

Pachatel oběť obtěžuje nevyžádaným zasíláním emailů, častým telefonováním, posíláním SMS a MMS zpráv. Snaží se ji kontaktovat faxem, prostřednictvím sociálních sítí jako je např. facebook, skype nebo icq atd., zanechává jí různé vzkazy, posílá dopisy a pohledy prostřednictvím poštovních služeb. Možné je také zasílání nevyžádaných pozorností oběti ze strany pachatele jako např. alkohol nebo šperky, patří sem i kontakt prostřednictvím třetí osoby, která v dobré víře odevzdá vzkaz, dárky apod. Oběť je často vystavena opakovaným telefonátům, které mají vulgární a výhrušný obsah. Tyto formy jednání pronásledovatele nepředstavují problém v aplikační praxi pro orgány činné v trestním řízení.³⁹

Vytrvalostí je rozuměno opakované, neustálé, neúnavné, tvrdošíjné a systematické kontaktování poškozeného.

3.2.4.6 Omezování v obvyklém způsobu života

Pronásledovatel svým konáním znemožňuje oběti svobodně se rozhodovat, a to tím, že jí svým obtěžováním zabraňuje v jejím obvyklém a normálním způsobu života. Každý člověk si svobodně vytváří svůj denní harmonogram, který představuje v jeho životě určitý stereotyp. Sám podle své vůle rozhoduje o tom, co bude dělat, jaká místa navštíví a koho bude chtít vidět. Pachatel zasahuje svým jednáním do této svobody a tím bere oběti pocit kontroly nad vlastním životem. Již se nemůže plně a svobodně rozhodovat, protože pořád musí myslet na skutečnost, že je možné, že se na tom místě nebo v tu hodinu objeví její neodbytný pronásledovatel. Oběť začíná být frustrovaná, má pocit, že není možnost úniku, přichází o své soukromí, na které má každý člověk právo. Tato forma jednání vyžaduje upřesnění, co ještě lze považovat a co již nikoliv za omezování v obvyklém způsobu života. Pokud bychom vycházeli z rakouského a německého pojetí tohoto pojmu, bude to takové omezení, ke kterému dochází proti vůli poškozeného, a to nežádoucím zásahem pachatele do jeho osobního, rodinného a

---

³⁹ VANTUCH, P. *K postihu stalkingu* (nebezpečného pronásledování) podle § 354 trestního zákoníku. Trestní právo. 2011, roč. 16, č. 2, s. 8.

profesního života. Rozhodné bude subjektivní hledisko poškozeného, to znamená, jak pociťuje újmu sama oběť, nikoli co by pociťoval průměrný obyvatel na jeho místě.⁴⁰

3.2.4.7 Zneužívání osobních údajů za účelem získání osobního nebo jiného kontaktu

Pachatel, který zná osobní údaje objektu svého zájmu, se pokusí získat zneužitím těchto informací jakýkoli kontakt na oběť od státního orgánu, orgánu územní samosprávy, zaměstnavatele oběti, provozovatele telekomunikačních služeb nebo od jiného subjektu. Často se obrací na známé nebo blízké přátelé, aby mu poskytli informace o místě pobytu, prozradili místo, kde se zdržuje nebo v určité době se bude zdržovat, kde pracuje atd. Objektivní stránka skutkové podstaty trestného činu je v tomto případě naplněna již zneužitím osobních údajů k dosažení tohoto účelu.⁴¹

Jedná se o další podmínku trestnosti jednání, za jehož účelem musí být získání kontaktu s poškozeným (jedná se o tzv. obligatorní znak skutkové podstaty)⁴². Kontakt na oběť od výše zmíněných subjektů často získává předstíráním určitých okolností, jako např., že objevil doklady nebo důležité písemnosti, které by mohla postrádat, nebo také, že se jedná o bývalou spolužačku, kterou nemůže najít. Vynalézavý pachatel je schopen oklamat i blízké přátelé oběti, kteří ani netuší, že by se mohlo jednat o dotěrného pronásledovatele. Tím, že pachatel zná základní osobní údaje, se předpokládá, že oběť zná a nemíní tyto informace jakýmkoli způsobem zneužít. Stalker udělá vše proto, aby měl co nejlepší podmínky pro sledování objektu svého zájmu, působí často přesvědčivě.

3.2.4.8 Způsobilost jednání vzbudit v něm důvodnou obavu o jeho život, zdraví nebo o zdraví a život blízkých osob

---

⁴⁰ VANTUCH, P. *K postihu stalkingu (nebezpečného pronásledování) podle § 354 trestního zákoníku*. Trestní právo . 2011, roč. 16, č. 2, s. 8-9.

⁴¹ NOVOTNÝ, F. a kolekt. *Trestní zákoník 2010*. Komentář, judikatura, důvodová zpráva . Praha: EUROUNION, 2010.

⁴² VÁLKOVÁ, H. Česká podoba stalkingu podle § 354 TrZ v širších než jen trestněprávních souvislostech. *Trestněprávní revue* . 2009, roč. 8, č. 9, s. 262.

Společně se znakem dlouhodobosti je k trestnosti nebezpečného pronásledování ještě zapotřebí, aby pachatel v důsledku svého jednání podle taxativně vymezených forem naplnil vzbuzení obavy o život nebo zdraví poškozeného nebo život a zdraví jemu osob blízkých. I v tomto případě, stejně jako v případě vyhrožování, není rozhodující, zda skutečně pachatel vzbudil obavu. Zde zkoumáme, jestli u oběti toto jednání mohlo vyvolat strach vzhledem k intenzitě jednání pachatele. *„Znak vyhrožování musí být dostatečně objasněn tak, aby nevznikaly pochybnosti o tom, že šlo o takové vyhrožování, které je způsobilé vzbudit důvodnou obavu, tedy že se jedná o výhrůžky usmrcením, těžkou újmou na zdraví nebo jinou těžkou újmou, činí to způsobem způsobilým v druhém vzbudit důvodnou obavu. Výhrůžka musí být objektivně způsobilá důvodnou obavu vzbudit, není však nutné, aby důvodná obava byla v tom, komu bylo vyhrožováno, skutečně vzbuzena.“*⁴³ Tento znak je společný pro všechny formy jednání popsaných výše, což značí, že nejenom pachatel musí po objektivní stránce naplnit znaky některé z jednotlivých podob jednání, současně se musí jednat o jednání, které vzbuzuje důvodnou obavu o svůj vlastní život nebo zdraví, nebo o zdraví a život osob blízkých. Za obavu považujeme nejen obavu o fyzické zdraví, ale i o psychické zdraví (např. nervové zhroucení oběti). Jednání je takové intenzity a trvání, že v oběti vyvolává strach, a proto trestní zákoník považuje za nutné chránit oběti před takovým činem.

3.2.5 Subjekt trestného činu

V souladu s § 354 tr. zákoníku se může stát subjektem trestného činu nebezpečného pronásledování kterákoliv fyzická osoba. Z hlediska posouzení možné trestní odpovědnosti právnických osob je nezbytné vyjít z § 7 zák. č. 418/2011 Sb., O trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů, které taxativně vymezuje trestné činy, jichž se může právnická osoba dopustit. Zatímco v tomto výčtu figuruje např. trestný čin násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci § 352 tr. zákoníku či podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování

---

⁴³ ČESKO. Nejvyšší soud. Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 8 Tdo 254/2010 ze dne 18. března 2010, 6 s.

jejich práv a svobod § 356 tr. zákoníku, trestný čin nebezpečného pronásledování do ust. § 7 zák. č. 418/2011 Sb., O trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů zařazen nebyl. V tomto ohledu souhlasím s názorem vysloveným v Šámalově komentáři⁴⁴ a považuji se zřetelem na charakteristiku nebezpečného pronásledování za vhodné tento trestný čin zařadit do výčtu upraveného v ust. § 7 zák. č. 418/2011 Sb., O trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů.

3.2.6 Subjektivní stránka trestného činu

Subjektivní stránka pod sebe zahrnuje jeden obligatorní znak, kterým je zavinění. V případě trestného činu nebezpečného pronásledování bude zavinění charakterizováno téměř vždy úmyslem přímým, avšak jak uvádí Válková⁴⁵, nelze vyloučit zavinění ani ve formě úmyslu nepřímého. Ve vztahu ke kvalifikované skutkové podstatě podle § 354 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku, tedy k okolnostem podmiňujícím aplikaci vyšší trestní sazby postačí z hlediska zavinění nedbalost. V daném případě totiž není potřeba, aby pachatel znal věk dítěte, či aby věděl, že dotyčná žena je těhotná⁴⁶; postačí, že ve smyslu ustanovení § 17 písm. b) tr. zákoníku takové skutečnosti vzhledem k okolnostem a ke svým osobním poměrům vědět měl a mohl, vyjímaje případy, kdy trestní zákoník vyžaduje, aby o takových okolnostech pachatel věděl.

---

⁴⁴ ŠÁMAL, P. § 7. In ŠÁMAL, P. et al. Trestní odpovědnost právnických osob : komentář. Praha : C. H. Beck, 2012. s. 15.

⁴⁵ VÁLKOVÁ, H. § 354, in Šámal, P. et al., Trestní zákoník II. §140 až 421. Komentář. 1. vydání. Praha. C. H. Beck. 2010, 3012 s.

⁴⁶ VÁLKOVÁ, H. § 354, in Šámal, P. et al., Trestní zákoník II. §140 až 421. Komentář. 1. vydání. Praha. C. H. Beck. 2010, 3012 s.

4 Psychologické aspekty nebezpečného pronásledování

4.1 Charakteristika pachatele

Nesmíme zapomínat, že pachatel je především také člověk a jako každý z nás prošel ve svém životě různými životními situacemi, získal specifické zkušenosti, na základě kterých se vyvíjely jeho vlastnosti a jeho celková osobnost.⁴⁷ „Vyjadřuje-li pojem osobnosti v psychologii specificky lidské uspořádání duševního života, je zřejmé, že osobností se člověk nerodí, nýbrž se jí stává a to až tehdy, kdy se u něj objeví tato specificky lidská forma organizace jeho duševna.“⁴⁸ Z tohoto vyplývá, že reakce na běžnou či zátěžovou situaci, která může nastat v rámci vývoje mezilidských vztahů s osobou pachatele, nemusí být vždy adekvátní a může vybočovat z norem daných společností. Ovšemže zde záleží na mnoha aspektech denního života pachatele, neboť na jeho specifický vývoj mělo vliv mnoho dílčích činitelů. Osobnost je rovněž jedním z faktorů, které nás činí jinými vůči druhým lidem.

4.2 Osobnost pachatele

Zkoumání osobnosti pachatele je značně složitý proces, neboť vyžaduje mnoho konkrétních informací, ze kterých je možné následně vypracovat schopnou pracovní teorii aplikovatelnou na široké spektrum pachatelů.

Vezmeme-li v úvahu např. partnerské násilí, tak zde neexistuje typický násilník, a rovněž neexistuje typická oběť. Pachatelé partnerského násilí pocházejí z různých socioekonomických i vzdělanostních vrstev. Na základě analýzy psychologických šetření partnerských agresorů v České republice v roce 2005 došli výzkumníci k závěru, že osobnost pachatele takto závažného partnerského násilí lze nejčastěji popsat následovně. Jedná se o anomální až psychopatickou osobnost, s rysy impulzivity,

---

⁴⁷ Existuje mnoho definic osobností: mimo jiné G.W.Allport jich analyzoval kolem padesáti. Typicky behavioristické definice reprezentuje J.B.Watson, který vymezuje osobnost jako „konečný produkt našeho systému zvyků“. R. B. Cattell uvádí, že „osobnost je to, co determinuje chování v definované situaci a v definovaném naladění“. J. P. Guilford podává čistě popisné vymezení – „osobnost jedince je jeho jedinečný vzorek rysů“ atd. (Uvedeno v: Nakonečný, M. Lexikon psychologie. Praha : Academia. 1996, s. 114).

⁴⁸ NAKONEČNÝ, M. *Lexikon psychologie*. Praha : Academia. 1996, s. 11720.

poruchami seberegulace, rigidity, sebenejistoty, s nedostatečným smyslem pro realitu, ale celkem dobrou sociální kompetencí a sníženou odolností vůči zátěži.⁴⁹

„U pronásledovatelů bývá často diagnostikována porucha osobnosti, zejména asociální a narcistická, poruchová seberegulace, impulzivita až explozivita. Nejedná se u nich o duševní onemocnění. Někdy vzniká nebezpečí, že působí na nezaangažované osoby jako ti, co mají starost, zájem, strach o druhé, a že nebývají vnímány jako nebezpeční pachatelé. Nadpoloviční většinu obětí tvoří ženy.“⁵⁰

Ve forenzní psychologii rozlišujeme pět základních typů osobnosti pachatele:

- *Socializovaný (normální) typ*

Jde o osobnost, na kterou se vztahují obecné poznatky o chování a prožívání. Z tohoto vyplývá, že reakce na spáchaný trestný čin odpovídá běžným představám (lítost, smutek, úzkostné očekávání reakce okolí atd.). Skutek, který pachatel spáchal, má spíše epizodický charakter, tudíž vybočuje z dosavadní životní cesty a jeho motivace je průhledná.

- *Neurotický typ*

Pachatelova osobnost je nápadná tím, že se v ní vyskytují větší či menší neurotické poruchy (zvýšená úzkostnost, dráždivá slabost, neurovegetativní poruchy, depresivní ladění, hysterické reakce, nutkavé vtíravé představy a úkony). Tyto prvky se promítají do kriminálního jednání osoby. Kriminální jednání je spíše protestem proti rodině, než proti společnosti, přičemž delikvence vychází z pocitu viny, nebo z frustrované potřeby uznání.

- *Psychopatický typ*

Výraz psychopatická osobnost představuje psychiatrickou diagnózu, která se používá pro jedince projevující se svéráznými, nápadnými a zvláštními způsoby chování a prožívání. Taková to osoba se nápadně vymyká běžnému standardu a není,

---

⁴⁹ VOŇKOVÁ, J., NETÍK, K. Péče o násilné jedince v rodině. Konference Bezpečné soužití – Terapie pachatelů domácího násilí, *Liga lidských práv*, Brno : 2005, s. 45-46.

⁵⁰ TŮMOVÁ, Š. Stalking- stalkerství – nová forma psychického teroru. *Kriminalistický sborník* č. 3/2005, s.43.

zcela „normální“. Odborně se psychopatie označuje jako relativně trvalá porucha (odchylka) osobnosti.⁵¹

- *Mentálně nedostačivý typ*

„Jde o typ pachatele, jehož osobnost se vyznačuje nízkou inteligencí. Jeho obecné rozumové schopnosti jsou nižší, než je obvyklé.“⁵² Rozpoznat tento typ pachatele bývá dosti snadné.

- *Psychotický typ*

Takovýmto typem je označován pachatel, který v době spáchání trestného činu trpí některou z konkrétních podob nejtěžšího duševního onemocnění, tj. psychózou. Pachatelem spáchaný čin je nápaditý svou bizarností, nesrozumitelností a brutalitou. Prokáže-li se ve znaleckém zkoumání, že jde o tento typ pachatele, je pachatel exkulčován na základě shledané nepřičetnosti.⁵³

Na základě „Teorie rozdílných struktur příležitostí“ rozlišuje Čírtková **tři elementy**, které vedou ke kriminálnímu skutku:

a) motivace pachatele

b) vhodnost objektu (terče) útoku

c) nepřítomnost strážce, schopného chránit objekt před útokem⁵⁴

Z těchto tří kategorií je patrné, že jejich aplikace je možná i na pachatele nebezpečného pronásledování, neboť motivem pronásledovatele může být např. uspokojení svých antisociálních potřeb, zviditelnění se, poškození věcí oběti, fyzické útoky či psychické deptání. Pachatel si svou oběť může vybrat náhodně, nebo záměrně

---

⁵¹ČÍRTKOVÁ, L. *Forezní psychologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o. 2004, s. 68-73.

⁵²ČÍRTKOVÁ, L. *Forezní psychologie*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o. 2004, s. 73.

⁵³ČÍRTKOVÁ, L. *Forezní psychologie*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o. 2004, s. 74.

⁵⁴ČÍRTKOVÁ, L. *Forezní psychologie*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o. 2004, s. 63.

za účelem splnění svých tužeb. Samostatnost oběti, nepřítomnost ochránitele, jsou prvky, které činí oběť náchylnější k praktikám stalkera.

V literatuře a zejména v oboru psychologie se většina forenzně zaměřených studií zaměřovala na objasnění pojmu pronásledování, přičemž byla snaha je rozřadit do jednotlivých typů. Typologie může být z hlediska oběti, motivace či osobnosti pronásledovatele.

Jedna z nejznámějších typologií je podle pronásledovatele, kterou zkombinoval v roce 1993 Holmes a vytvořil šest základních skupin.⁵⁵

1. Pronásledovatel celebrit
2. Pronásledovatel ex-partnera
3. Pronásledovatel politiků
4. Pronásledovatel z vášně
5. Pronásledovatel ze zjištěné motivace
6. Pronásledovatel zhrzený a odmítnutý v lásce

Typologie pachatele založena na charakteristikách stalkera:

Odmítnutý stalker (Rejected Stalker)

Většinou se jedná o případy, kdy po i velmi krátkém či povrchním vztahu pachatel sleduje a utlačuje svou oběť. Lze tedy říci, že snahou některých stalkerů je pomsta za to, že byli odmítnuti a opuštěni. Žijí v domněnku, že svou bývalou ženu přivedou k rozumu a ta se k nim nakonec zase vrátí a vztah bude pokračovat. Agrese ze strany pachatele nesměřuje pouze vůči oběti, ale i proti lidem v jejím okolí.⁵⁶

„Na druhé straně však neplatí, že všichni pronásledovatelé z řad bývalých intimních partnerů se uchýlí po zániku vztahu k násilí. Zatím se zdá, že jedním z nejpevnějších predikátorů násilí je vazba pronásledování na předcházející domácí násilí.“⁵⁷ Odmítnutý stalker dle L. Čírtkové představuje až 50 % všech případů pronásledování.

---

⁵⁵ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha : Grada. 2008, s. 72.

⁵⁶ BUSKOTTE, A. *Z pekla ven, žena v domácím násilí*. Brno : Computer Press a.s. 2008, s. 51.

⁵⁷ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha : Grada. 2008, s. 74.

Rozhněvaný stalker

„Tito pachatelé jsou toho názoru, že jim bylo ukřivděno. Proto je motorem jejich chování v první řadě touha po pomstě a odvetě. Chápou sami sebe jako oběť, která se musí bránit proti nespravedlivému jednání a zacházení s ním. Ve většině případů užívají verbálních nadávek, urážek a výhrůžek. Chtějí ublížit a zastrašit.“⁵⁸ Pronásledují úporně svou oběť kvůli skutečnému či domnělému zranění, újmě, kterou mu oběť přivodila. Bývají až kverulantsky vytrvalí. Obtěžování jim přináší satisfakci, jde jim o moc a kontrolu nad obětí.⁵⁹

Hledač intimity (Intimacy Seeker)

Tento typ pachatele touží po vztahu s osobou, která ho zaujala a o které předpokládá, že bude jeho city opěťovat. Nesnaží se akceptovat negativní reakci oběti, jsou rezistentní a odmítají ji uvěřit. Odmítnutí reinterpetují, překrucují a vysvětlují si ho pozitivně. Stalking je udržován produkováním fantazií o kontaktu s obětí. Pronásledovatelé tohoto typu mají obvykle prázdný život, smyšlený vztah je zpravidla jediným v jejich momentálním životě.⁶⁰

Nekompetentní ctitel (infatuation harassment)

I tento typ hledá nějaký poměr, ale nehledá intimitu ani opěťovaný vztah. Ctitel věří, že má na svou milovanou výhradní právo a nerozumí tomu, proč je odmítán. Zřídka kdy se i agresivně vnucuje. V případě překážek např. rozhodnutí soudu a podobně se stáhne do ústraní a brzy si najde jiný objekt⁶¹. „V této skupině jsou často sociálně a interpersonálně málo způsobilí jedinci. Díky své sociální nešikovnosti zažívají jasná odmítnutí, vzdají to, ale bohužel se upnou jinam. Vyberou si jiný terč.“⁶²

---

⁵⁸ BUSKOTTE, A. *Z pekla ven, žena v domácím násilí*. Brno: Computer Press a.s. 2008, s. 51.

⁵⁹ ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠKOVÁ, P. a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. Praha : Grada. 2007, s. 120.

⁶⁰ ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠKOVÁ, P. a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. Praha : Grada. 2007, s. 119.

⁶¹ BUSKOTTE, A. *Z pekla ven, žena v domácím násilí*. Brno: Computer Press a.s. 2008, s. 51.

⁶² ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠKOVÁ, P. a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. Praha : Grada. 2007, s. 120.

Kořistnický stalker (predátorský pronásledovatel)

Jedná se o relativně malou skupinu. Cílem tohoto pachatele je v první řadě vykonávat násilnou činnost a agresi za každou cenu. Svou oběť pozoruje co nejvíce detailně a hlavně nenápadně a to proto, aby si o ní sestavil podrobný obrázek. Až má veškeré informace, zaútočí. Podstatou jeho snažení je útok.⁶³ „Stalking zahrnuje v tomto případě širší repertoár chování a vyznačuje se systematickostí v postupech pachatele.“⁶⁴ Agresivita je u tohoto způsobu pronásledování nejčastěji zastoupena sexuálním násilím vůči své oběti.

4.3 Oběť trestného činu nebezpečné pronásledování

„Obětí stalkingu se může stát kdokoli nezávisle na věku, pohlaví, sociálním statutu, kulturním zázemí, vzhledu či sexuální orientaci.“⁶⁵ K tomu, aby se člověk stal obětí pronásledování, stačí mnohokrát málo. Zejména vždy záleží na osobě pachatele, neboli pronásledovatele, a jeho motivů, které směřují k tomuto nežádoucímu patologickému jednání. Motivace pachatele zde hraje velkou roli. Stalker může být motivován vztekem, agresivním jednáním, sexuálním popudem, násilnickými sklony, pomstychtivými myšlenkami a dalším nebezpečnými motivačními faktory.

4.3.1 Žena jako oběť nebezpečného pronásledování

Historie nám názorně ukazuje, jak je na ženy již odedávna vyvíjen tlak, jak jsou týrány, mučeny a jak je s nimi nedůstojně zacházeno. Ovšemže, záleží na konkrétních případech, na kultuře a jejího chápání člověka a postavení žen či mužů ve společnosti. I přes tento kulturní aspekt můžeme uvést, že dochází k častějšímu ponižujícímu zacházení se ženami než s muži a to v současnosti nevyjímaje.

Nebezpečné pronásledování je možné zařadit do trestné činnosti, kde ženy jsou primárními oběťmi pronásledování a muži jsou hlavními pachateli. V rámci

---

⁶³ BUSKOTTE, A. *Z pekla ven, žena v domácím násilí*. Brno : Computer Press a.s. 2008, s. 51.

⁶⁴ ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠKOVÁ, P. a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. Praha : Grada. 2007, s. 120.

⁶⁵ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha : Grada. 2008, s. 82.

provedeného průzkumu 78 % obětí pronásledování byly ženy a 22 % byli muži. Z tohoto vyplývá, že čtyři z pěti obětí stalkingu jsou ženy.⁶⁶

Další reprezentativní studie v USA uvádí, že 24 % žen a 11 % mužů se ve svém životě stalo obětí stalkingu v širším slova smyslu. Většina obětí trpí posttraumatickou stresovou poruchou, chronickými poruchami spánku. Zhruba každá čtvrtá postižená osoba uvažuje o sebevraždě nebo se o ni pokusila, přičemž čtyři z pěti obětí se vyhýbají ze strachu určitým místům, která dřív pravidelně navštěvovali. Téměř 40 % obětí v důsledku nebezpečného pronásledování změnilo své bydliště nebo pracoviště a téměř u 30 % případů dochází k nějakému druhu fyzické újmy, včetně usmrcení.⁶⁷

4.3.2 Žena jako oběť stalkingu versus domácí násilí

Domácí násilí jako celek se dostalo do povědomí veřejnosti a zejména právního systému České republiky teprve nedávno. Rok 2006 byl pro řešení otázky domácího násilí stěžejní, neboť nastal velký zvrat, který vyústil začleněním § 215a do trestního zákona⁶⁸. Následně vešel v účinnost od 1. 1. 2007 zákon pro zajišťování ochrany rodiny před domácím násilím⁶⁹. Zákon měnil některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím.

V reálných vztazích vzniká nebezpečné pronásledování jako reakce na problémy či konflikty. Takto představuje disfunkční vzorec chování pro řešení vztahových krizí a kolapsů. Nejčastěji vzniká stalking v konfliktních intimních vztazích (50% z celkového výskytu jevu). Další část tvoří vztahy profesní či pracovní.⁷⁰

---

⁶⁶ Stalking and Domestic Violence, The Third Annual Report to Congress under the Violence Against Women act.s 10 July 1998.

⁶⁷ TŮMOVÁ, Š. Stalking- stalkerství – nová forma psychického teroru. *Kriminalistický sborník* č. 3/2005, s. 44.

⁶⁸ § 215a byl začleněn do trestního zákona k 1. 6. 2004. Jednalo se o týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě. Byla to zcela nová samostatná skutková podstata trestného činu zahrnující pouze domácí násilí. Avšak v této době, aby se jednalo o domácí násilí, nemuselo se jednat pouze o § 215a. Zákon č.140/1961 Sb., trestní zákon byl přepracován změnami provedenými zákonem č. 306/2009 Sb., a to k 1. 1. 2010 na Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

⁶⁹ ČESKO. Zákon č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím.

⁷⁰ ČÍRTKOVÁ, L. *Nebezpečné pronásledování*, 2007 Dostupný z:

http://www.spkcz.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=65:stalking&catid=34:lanky&Itemid=57.

4.3.3 Charakteristika oběti trestného činu nebezpečného pronásledování

Pozornost odborné veřejnosti byla v oblasti nebezpečného pronásledování primárně soustředěna na pachatele. Teprve na konci devadesátých let se zájem přesunul i na problematiku viktimologickou.⁷¹ Psychologické studie se snaží popsat změny v chování osob, které se staly oběťmi trestných činů. Zabývají se jak samotným prožíváním trestného činu i tím, jak se s ním oběti následně vyrovnávají,⁷² a tedy představují významný zdroj poznatků, jež dokreslují závažnost nebezpečného pronásledování.

Charakteristickým znakem nebezpečného pronásledování je jeho **dlouhodobost, resp. opakovanost** obtěžujících jednání, kdy dochází **k pokračující viktimizaci**, jež je pro oběť značně traumatizující. V této souvislosti bych dále zmínila tzv. **spirálu stalkingu**, kterou se v návaznosti na Fiedlera rovněž zabývá Čírtková.⁷³ Spirálu stalkingu vyznačuje **třemi opakujícími se fázemi**. V první fázi je oběť vystavena nepříjemnému a pro ni stresujícímu jednání ze strany pronásledovatele. Ve druhé fázi stres odeznívá a oběť se pomalu uklidňuje. Ve třetí fázi však u oběti začne převládat nepříjemné očekávání a obava z dalšího obtěžujícího útoku pronásledovatele, oběť prožívá anticipační stres. Dle mého soudu nebude překvapující závěr, když druhá fáze bude postupně ustupovat a život oběti bude přecházet mezi traumatizujícím vyčkáváním dalšího útoku a útoky samotnými.

U obětí nebezpečného pronásledování se často vyskytují symptomy podobné příznakům svědčícím o **posttraumatické stresové poruše**⁷⁴. Výzkum provedený

---

⁷¹ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha : Grada, 2008. s. 84.

⁷² ČÍRTKOVÁ, L. *Psychologie oběti*. In ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P. et al. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Praha : Grada, 2007. s. 11.

⁷³ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha : Grada, 2008. s. 83.

⁷⁴ ZBOŘILOVÁ, K. *Psychologické souvislosti nebezpečného pronásledování*. 2010. s. 63. Disertační práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Ilona Gillernová.

Technickou univerzitou v Darmstadtu⁷⁵ přinesl v tomto ohledu významné poznatky, kdy až:

v 90 % případů byla oběťmi potvrzena hypervigilance (nadměrná ostražitost, zvýšená lekavost, podrážděnost, či poruchy spánku),

v 76 % případů oběti trpěly znovuprožíváním (opakující se stresující vzpomínky, reakce na podněty, s níž si oběť stalking spojuje),

v 68 % případů oběti přiznávaly různé symptomy vyhýbání se (pocit zničené budoucnosti, vyhýbání se podnětům, jež mají oběti spojené s nebezpečným pronásledováním, ukončení zájmových aktivit).

Z výše uvedeného je patrná závažnost pronásledování; negativní vlivy, které se v chování obětí projevují, jsou zásadního charakteru. Oběti jsou vystaveny velkému psychickému nátlaku, který pro ně může být zcela zničující. Pronásledování snižuje kvalitu lidského života, mění sociální návyky, mění osobnost člověka. I u přátelské a usměřivé ženy se tak může lehce vyvinout paranoidní psychóza, v jejímž důsledku bude žena omezovat žádoucí sociální kontakty, až se dostane do úplné izolace.⁷⁶

Zajímavý poznatek odhalili ve své studii Kamphuis a Emmelkamp.⁷⁷ Dle této studie se u osob, jež ke stalkingu přistupují aktivně, např. samy si vyhledávají pomoc, snaží se problému „čelit“, vyskytuje nižší pravděpodobnost vzniku posttraumatické stresové poruchy než u osob, které se pasivně uzavrou do sebe. Toto zjištění dle mého názoru vyplývá spíše z obecných poznatků o osobnosti člověka. Právě schopnost řešit problémy determinuje reakci na problém samotný.

4.4 Studie D. M. Hall

---

⁷⁵ WONDRAK, I., HOFFMANN, J., VOSS, H. Traumatische Belastung bei Opfern von Stalking. *Praxis der Rechtspsychologie* . 2005, č. 2. s. 223 – 234. (Citováno dle ČÍRTKOVÁ, L. Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]. Praha: Grada, 2008. s. 85 - 86.).

⁷⁶ Na tomto místě bych poukázala na vhodnost nově zakotveného práva poškozeného žádat v trestním řízení i náhradu nemajetkové újmy. Tuto možnost přinesla novela trestního řádu provedená zákonem č. 181/2011 Sb.

⁷⁷ KAMPHUIS, J. H., EMMELKAMP, P. M. Stalking: Psychische Belastung und Vulnerabilität. In HOFFMANN, J., VOSS, H. *Psychologie des Stalkings* . Frankfurt : Verlag für **Polizeiwissenschaft**, 2006. (Citováno dle ČÍRTKOVÁ, L. Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]. Praha: Grada, 2008. s. 86 - 87.).

Z mého pohledu významné poznatky o obětech nebezpečného pronásledování přinesla studie D. M. Hallové⁷⁸, která na základě analýzy dat, jež jí poskytlo 145 obětí stalkingu, dospěla k zajímavým závěrům. Nutno dodat, že autorka ve studii pracuje se třemi kategoriemi:

- 1) bývalý intimní partner („post-intimate relationship“) – 57 % obětí;
- 2) bývalý známý („prior acquaintance“) – 35 % obětí;
- 3) cizí osoba („stranger“) – 6 % obětí.

4.4.1 Muži jako oběti

Z posuzovaného vzorku 145 obětí nebezpečného pronásledování byl ve 25 případech obětí muž, což představuje 17 % všech analyzovaných případů, přičemž 28 % mužů bylo pronásledováno bývalým intimním partnerem, 64 % bývalým známým, 4 % pronásledovala cizí osoba a 4 % mužů si nebylo jistých, kdo je pronásleduje. Pouze v 52 % případů byli muži pronásledováni ženou, ve 44 % případů byli pronásledováni mužem. Zajímavý poznatek přinesla studie v tom směru, že muži vnímali v souvislosti s pronásledováním své pohlaví jako znevýhodnění, neboť jejich případům nebyla přikládána patřičná váha.

4.4.2 Ženy jako oběti

V rámci studie byla ve 120 případech pronásledována žena, což představuje 83% všech analyzovaných případů, přičemž 63 % žen bylo pronásledováno bývalým intimním partnerem, 28 % bývalým známým, 7 % cizí osobou a 3 % žen si nebylo jistých, kdo je pronásleduje.

4.4.3 Délka trvání stalkingu

---

⁷⁸ Pokud není uvedeno jinak, vychází studie z D. M. Hall. The Victims of Stalking. In MELOY, J. The psychology of stalking: clinical and forensic perspectives. San Diego : Academic Press, 1998. s. 116-125.

Nebezpečné pronásledování se vyznačuje právě svou dlouhodobostí, což se projevilo i v této studii.

- 17 % obětí bylo pronásledováno po dobu kratší 6 měsíců,
- 23 % obětí bylo pronásledováno 6 měsíců až 1 rok,
- 29 % obětí 1 - 3 roky,
- 18 % obětí 3 - 5 let,
- 13 % obětí více než pět let.

Dle mého soudu jsou tyto závěry velmi znepokojující, poukazují na problematiku řešení případů pronásledování a tím potvrzují závažnost nebezpečného pronásledování. Na tomto místě bych ráda poukázala na neexistenci kvalifikované skutkové podstaty trestného činu nebezpečného pronásledování, jež by umožňovala zohlednit nesporně vyšší míru společenské škodlivosti stalkingu trvajících dokonce několik let. Dle mého názoru takové protiprávní jednání přesahuje obvyklý význam pojmu dlouhodobosti, který je znakem objektivní stránky trestného činu nebezpečného pronásledování, a jeho zohlednění pouze v rámci přitěžujících okolností dle § 42 písm. m) tr. zákoníku považuji za zcela nedostatečné.

4.4.4 Rodinný stav

Ve studii se rovněž potvrdil poznatek, že ve většině případů je pronásledována svobodná osoba.

Dle studie bylo:

- 34 % obětí svobodných,
- 28 % obětí rozvedených,
- 15 % obětí se nacházelo v prvním manželství,
- 12 % obětí žilo odděleně,
- 6% obětí se nacházelo v dalším manželství,
- 3 % obětí žilo s druhem a
- 3 % obětí byli ovdovělí.

4.4.5 Věk

Věkové rozpětí obětí se pohybuje mezi 16 – 70, ale i více lety. Průměrný věk oběti je 35 let, přičemž 57 % obětí bylo v době pronásledování ve věku 26 - 46 let.

Zajímavým zjištěním pak pro mě byl závěr, že 11 % obětí bylo v době pronásledování starších 51 let. Zvláště u jevu, jakým je nebezpečné pronásledování, bych předpokládala mnohem nižší věk oběti.

5 Kazuistika

5.1 Případy nebezpečného pronásledování z policejní praxe

„Nebezpečné pronásledování“ neboli stalking je v České republice trestným činem (přečinem) dle § 354 tr. zákoníku od 01. 01. 2010. Od zmíněného data je přečin „Nebezpečné pronásledování“ vymezen jako samostatný trestný čin v trestním zákoníku. Proto jsou v případech naplnění skutkové podstaty zmíněného přečinu, zahajovány úkony trestního řízení dle § 158 odst. 3 zákona č. 141/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů, dále jen „trestní řád“, následně postupem dle § 158 trestního řádu, prověřovány Policií ČR. V níže uvedených kazuistikách uvádím případy, které byly oběťmi pronásledování (poškozenými) oznámeny OČTŘ. Jsou zde popsány okolnosti jednotlivých případů, jejich řešení a následné rozhodnutí ve věci OČTŘ (v přípravném řízení Policií ČR a státními zástupci). Dle Růžičky (2005) uvádí, že jde o „předsoudní stádium“, které hraje následně v projednání věci u soudu samotného velmi důležitou roli, jelikož se řídí a následně rozhoduje. Role státního zástupce zde sehrává neméně důležitou úlohu, úlohu obžaloby. Soud poté nashromážděné podklady hodnotí. Jedná se celkově o tři případy, u kterých bylo shledáno podezření ze spáchání přečinu, nebezpečné pronásledování dle § 354 tr. zákoníku.

Případ č. 1

Paní Anna B., 38 let, ve věci jako poškozená, pobývala 4 měsíce v intimním partnerském vztahu s Terezou J., 35 let, figurující v tomto případě jako podezřelá. Po uplynutí výše uvedené doby, byl vztah z důvodu nefunkčnosti ukončen ve smíru oboustrannou domluvou partnerek. Poměrně v krátké době po rozchodu se A. B., seznámila s Janou H, 30 let, se kterou udržovala intimní čtyři roky trvající vztah, který završily registrovaným partnerstvím. Tento vztah fungoval, až na běžné domácí rozepře, což je zcela klasické, normálně. Na sklonku tohoto vztahu se však A. B. seznámila s jistou Petrou K., 34 let. A. B., poté udržovala současně dva intimní vztahy, přičemž vztah s P. K., probíhal v utajení. A. B., se rozhodla registrované partnerství ukončit a návrhem k soudu (s čímž souhlasila i J. H.) registrované partnerství zrušit. Nutno podotknout, že se o ukončení registrovaného partnerství dozvěděla i tehdejší krátkodobá

známost A. B., slečna T. J. Poté, co však A. B. zjistila, že s ní chce T. J. navázat vážný vztah, toto rezolutně odmítla s tvrzením, že nemá v dané době o žádný vztah zájem. Tímto však prakticky začalo pronásledování, A. B. ze strany T. J. „Obtěžování“ A. B. ze strany T. J., trvalo s přestávkami přibližně 4 měsíce. Pokusy o kontakt však nebyly tak intenzivní, aby bylo možno dané jednání podezřelé kvalifikovat jako trestný čin. Od projednání věci u správního orgánu, nebylo již ze strany A. B. podáno na T. J. žádné oznámení, ani v rovině trestní či přestupkové.

Shrnutí

V daném případě se jedná o obtěžování ze strany bývalé partnerky, doprovázené opakovaným obtěžováním prostřednictvím komunikačních prostředků, vyhledáváním osoby poškozené v místě bydliště, posíláním nechtěných věcných darů. Dané jednání poškozenou omezovalo na běžném způsobu života. Trestní oznámení bylo podáno na Okresní státní zastupitelství Ústí nad Labem v písemné podobě, prostřednictvím zastupujícího advokáta poškozené A. B. Podezřelá T. J., též v jisté fázi pronásledování, podala na poškozenou A. B., trestní oznámení.

Ve věci byly zahájeny úkony trestního řízení pro přečin nebezpečné pronásledování dle § 354 odst. 1 písm. b), písm. c), písm. d) tr. zákoníku. Ve věci nebylo po skončení prověřování dle výše citovaného zákona, též s pokyny dozorujícího státního zástupce Mgr. Murára, shledáno podezření ze spáchání trestného činu. Z důvodu absence subjektivní stránky trestného činu čili zavinění. Vzhledem k tomu, že ve věci může být vysloven závěr o spáchání přestupku proti občanskému soužití dle § 49 odst. 1 písm. c) zákona o přestupcích, policejní orgán rozhodl o odevzdání věci dle § 159a odst. 1 písm. a) trestního řádu. Věc byla projednávána správním orgánem, jenž byl k projednání kompetentní, Komise pro projednávání přestupků.

Případ č. 2

Paní Simona K., 53 let, figurující v tomto případě jako poškozená. Ve vztahu s P. H. Do současné doby spolu bydlí ve společné domácnosti, jako druh s družkou. Oba pracovali ve stejné firmě XY. Paní S. K., byla po dobu 4 měsíců obtěžována jí neznámou osobou, neznámého telefonního čísla, vždy pouhým „prozváněním“. Toto obtěžování bylo vždy ve večerních i nočních hodinách. Ve čtyřech případech se S. K.

podarilo hovor přijmout, nikdy se však volající nepředstavil a hovor beze slova ukončil. Nikdy S. K. nic nesdělil. Sama S. K., se pokusila prostřednictvím mobilního operátora zjistit zmíněné telefonní číslo, které mělo vždy skrytou identitu. Neměla podezření na osobu pachatele. Se zjištěným telefonním číslem šla celou věc oznámit na místně příslušné obvodní oddělení policie Ústí nad Labem město. Policie prověřováním zjistila, že se jedná o osobu jména Roman H., 45 let. Poškozená S. K., si v průběhu prověřování věci policií vzpomněla na problém s osobou, jistým R. H., kdy se jednalo o bývalého kolegu z firmy XY, kde je S. K., zaměstnána do současné doby. Tehdy se jednalo o situaci, kdy R. H. nepřímo ohrozil S. K., jistým jednáním, kterého se dopustil, v souvislosti s neplněním pracovních povinností a svým způsobem ohrožoval i pozici S. K.. Z daného důvodu si S. K. na osobu R. H. stěžovala u vedení firmy. R. H., jak se později dozvěděla, byl potrestán ze strany vedení fy XY peněžitým trestem a ještě týž měsíc ukončil pracovní poměr dohodou. V daném případě šlo o schválnosti a znepříjemňování života poškozené S. K., které tímto oplácel její „udání“.

Shrnutí

V daném případě se jedná o obtěžování bývalým kolegou ze zaměstnání, doprovázené opakovaným obtěžováním prostřednictvím komunikačních prostředků. R. H. považoval za nutné se daným způsobem S. K. takto mstít. S. K. byla podezřelým omezována na běžném způsobu života, a to tak, že ji R. H. opakovaně v nočních hodinách prozváněl z neveřejného čísla. Trestní oznámení bylo poškozenou S. K., podáno na místně příslušné Okresní státní zastupitelství Ústí nad Labem v písemné podobě. Ve věci byly zahájeny úkony trestního řízení dle § 158 odst. 3 trestního řádu, pro přečin Nebezpečné pronásledování dle § 354 odst. 1 písm. c), písm. d) tr. zákoníku. Po skončení prověřování dle trestního řádu, s pokyny dozorcujícího státního zástupce, byla věc shledána z důvodu nenaplnění všech znaků skutkové podstaty, potřebných pro vyslovení závěru, kvalifikována jako přestupek proti občanskému soužití dle § 49 odst. 1 písm. c) zákona o přestupcích. Policejní orgán rozhodl o odevzdání věci dle § 159a odst. 1 písm. a) trestního řádu. Věc byla dále projednávána správním orgánem, jenž byl k projednání kompetentní, Komise pro projednávání přestupků. Oba uvedené případy mají společný počátek, a to důvodnou obavu o zdraví či život osob. Na základě toho, byly zahájeny úkony trestního řízení. Společným prvkem v jednání pachatelů v obou

kazuistikách měl společného jmenovatele, a to mobilní telefon. V obtěžování prostřednictvím něhož byly osoby obtěžovány.

Prověřováním nashromážděné informace a skutečnosti však nasvědčovalo, že jednání pachatele nedosahovalo takové intenzity a nebezpečnosti, kterých je ke stalkingu potřeba a k jeho řešení v rovině trestní. Oba dva případy byly odloženy dle § 159a odst. 1 trestního řádu, s tím, že se jedná o přestupky proti občanskému soužití, které byly následně oznámeny na Komisi pro projednávání přestupků, jež je kompetentní věci dále řešit. Dozorující státní zástupce měl na míru nebezpečnosti stejný názor a rozhodnutím policejního orgánu souhlasil.

5.2 Výzkum bakalářské práce

5.2.1 Cíl výzkumu

Jako hlavní cíl svého zkoumání jsem si zadala zjistit, jaký je pohled zainteresovaných organizací ke stalkingu. Zajímá mě, jak tyto organizace přistupují k řešení případů stalkingu v praxi a jak jejich zaměstnanci vidí situaci kolem tohoto problému u nás. Jde tedy o zjištění postojů organizací pomocí analýzy a interpretace názorů jejich zaměstnanců. Mimo to mě také zajímají spojitosti se zavedením § 354 tr. zákoníku a situace v Ústeckém regionu.

Výzkumná otázka: Jaký je přístup pracovníků organizací, které se z povahy své činnosti s nebezpečným pronásledováním setkávají, k problematice stalkingu?

Dílčí výzkumné cíle:

- 1) Jak se vyrovnaly zainteresované organizace s možností trestněprávní postižitelnosti nebezpečného pronásledování od roku 2010.
- 2) Jaká je situace ohledně stalkingu v Ústeckém regionu

5.2.2 Metody a techniky výzkumu

Pro výzkum některých jevů není vhodné použít kvantitativního přístupu. Je tomu tak například v případě, je-li porovnávána zkušenost dané osoby se zkoumaným problémem. To je také případ mého výzkumu a proto jsem pro něj zvolila metodu kvalitativního zkoumání. Aplikaci kvantitativního výzkumu považuji už z vlastní logiky zkoumaného problému za velmi těžko proveditelnou.

Pro získání potřebných dat jsem se rozhodla použít dotazování formou rozhovoru a to rozhovoru polostrukturovaného. Pro rozhovor jsem vytvořila základní okruh otázek, které jsou ve vztahu k hlavnímu cíli výzkumu. Počítala jsem s tím, že během rozhovoru budu pokládat doplňující otázky, abych získala přesnější a doplňující informace. Konkrétní doplňující otázky jsem si nijak nepřipravovala. I když jsem měla určitou představu, jakým způsobem bych mohla základní otázky upřesnit, čekala jsem na samotný rozhovor, kam se bude vyvíjet a spoléhala jsem na svoji bystrost a včasnou reakci při pokládání doplňujících otázek. Odpovědi na tyto otázky poté daly vzniknout vedlejším cílům mého bádání.

Základní okruh otázek:

- 1) Zaznamenali jste v souvislosti se zavedením nového trestného činu nebezpečného pronásledování do trestního zákoníku účinného od 2010 zvýšený zájem postižených osob o pomoc?
- 2) Jaká je z pohledu vaší profese reakce na vyslovení podezření nějaké osoby, že mohlo dojít ke stalkingu?
- 3) Jaký druh stalkingu v tomto regionu (Ústecký) nejvíce zaznamenáváte? (pronásledování blízkých osob/cizích osob; pronásledování na dálku/blízký kontakt; atd.)

- 4) Jak byste charakterizovali osobu, která je nejčastější obětí stalkingu v tomto regionu? (děti/ ženy/ muži, bývalí partneři/současní partneři/známí ze zaměstnání/neznámé osoby)
- 5) Považujete současnou právní úpravu stalkingu za dostatečnou z pohledu vaší profese?
- 6) Co byste veřejnosti při zaznamenání známek stalkingu, jak vůči vlastní osobě, tak ve svém okolí, doporučovali?

5.2.3 Výběr respondentů

Oslovila jsem tři organizace, které se zabývají řešením případů pronásledování a případnou pomocí oběti. Prostřednictvím e-mailu i osobně jsem kontaktovala Policii ČR - Krajské ředitelství Ústeckého kraje, územní odbor Ústí nad Labem, obvodní oddělení Ústí nad Labem město, Probační a mediační službu ČR Středisko Ústí nad Labem a Spirálu centrum krizové intervence. Požádala jsem příslušné osoby, zda by byly ochotny zúčastnit se mého výzkumu k mé práci a v rámci něho mi poskytly rozhovor týkající se nebezpečného pronásledování. Současně jsem se ptala, na kterého konkrétního pracovníka se mohu obrátit ohledně tohoto tématu. U všech tří organizací jsem se setkala s kladnou odpovědí a dostala jsem přísliby uskutečnění rozhovorů. Můj další kontakt již probíhal přímo s pracovníky, kteří mají, v rámci své agendy, na starosti právě stalking.

Respondent č. 1

Úřednice Probační a mediační služby ČR (PMS), pracuje zde od roku 2009. V rámci své profese se setkává jak s oběťmi, tak pachateli stalkingu. Její náplní práce je nabídka a následné uskutečnění pomoci obětem trestných činů, tedy i obětem nebezpečného pronásledování. Tato pomoc spočívá především v konzultacích, jejichž nejčastější formou je osobní setkání na středisku PMS. Na druhé straně s pachatelem se probační úředník setkává hlavně v rámci přípravného řízení nebo posléze při udělení

nějaké formy alternativního trestu či podmíněně odloženého trestu odnětí svobody se stanovením dohledu.

Respondent č. 2

Policista, který slouží již 20 let na Územním odboru Policie ČR Ústí nad Labem, obvodní oddělení Ústí nad Labem město, kde odhaluje a objasňuje trestnou činnost a zjišťuje možného pachatele. Shromažďuje důkazy, které odůvodňují postavení pachatele před soud a směřují k jeho následnému odsouzení. Jeho specializací jsou trestné činy narušující soužití lidí, převážně domácí násilí, nebezpečné vyhrožování a nebezpečné pronásledování.

Respondent č. 3

Poradce obětem v krizovém centru Spirála Ústí nad Labem, kde pracuje již 13 let. V rámci této profese se setkává hlavně s oběťmi trestných činů, ale také s jejich příbuznými, známými a se svědky. Nejvíce klientů je z řad obětí ublížení na zdraví. Poskytují jim především právní, poradenskou a psychologickou pomoc. Spirála byla založena v roce 2000 a zaměřuje se na pomoc obětem trestných činů a většinu práce v něm vykonávají dobrovolníci z řad různých profesí.

5.2.4 Vyhodnocení výzkumu

Provedla jsem rozhovory se zaměstnanci orgánů a organizací, pomocí nichž jsem chtěla zjistit názory pracovníků jednotlivých organizací především z pohledu jejich práce, ale i jejich osobní. Jak již bylo zmíněno v popisu metod vyhodnocení dat, byla provedena analýza jednotlivých rozhovorů. Rozborem všech dat jimi získaných jsem určila několik kategorií. Ty, které se určitým způsobem týkají hlavního či dílčích cílů, zde uvádím:

Kategorie:

Kategorie č. 1 Společné poznatky jednotlivých pracovníků ke stalkingu získané během jejich praxe

Kategorie č. 2 Odlišnosti v pohledu a přístupu jednotlivých organizací k problematice nebezpečného pronásledování vyplývající z jejich praxe

Kategorie č. 3 Vstup organizací do jednotlivých případů stalkingu, jejich metody a postupy při jeho řešení

Kategorie č. 4 Doporučení organizací, jak se zachovat při setkání se stalkingem

Kategorie č. 1

Společné poznatky jednotlivých pracovníků ke stalkingu získané během jejich praxe

V této kategorii mi jde o cíl definovat společné názory, jež z rozhovorů vyllynuly a na kterých se všichni respondenti shodli. Jeden ze zásadních poznatků je, že nebezpečné pronásledování všichni považují za problém, který na jeho oběti klade značný nápor a traumatizuje je. Za zásadní jej považují proto, že si uvědomují vážnost stalkingu a díky tomu tak ke konkrétním případům přistupují. Nejvýrazněji jsem se s tímto přesvědčením setkala u diskuze s pracovnící Probační a mediační služby ČR.

Dalším společným názorem je vyjádření spokojenosti nad tím, že zákonná úprava v České republice vznikla. Lze tak usuzovat z určitých vyjádření, která se objevila při každé schůzce s respondenty.

„Tak každopádně jsem moc ráda, že od toho roku 2010 ta zákonná úprava existuje. Vím, že odborná veřejnost hodně volala, aby chování těchto agresorů bylo jednoznačně postihováno, aby bylo pojmenováno v tom trestním zákoníku.“ (Probační a mediační služba)

„...už to že se stalking dostal do trestního zákoníku je dobrá věc, protože dříve dokud se něco nestalo, tak se nic nedělo, policie nekonala a asi k tomu ani neměla důvod.“ (Spirála)

Velkou shodu nalézám v otázce doporučovaného jednání lidem, kteří se s nebezpečným pronásledováním setkají. Tomuto tématu je podrobněji věnována Kategorie č. 5

Kategorie č. 2

Odlišnosti v pohledu a přístupu jednotlivých organizací na problematiku nebezpečného pronásledování vyplývající z jejich praxe

Zásadní odlišnosti v přístupu k problematice stalkingu jsem ve velké míře nezaznamenala. Existují rozdíly, které vyplývají ze samotné povahy činnosti jednotlivých organizací. Mám tím například na mysli odlišné pravomoci a možnosti jednotlivých organizací. Také okamžik vstupu do případů (viz Kategorie č. 3) přináší jiný pohled na věc, ale takové rozdíly není nutné považovat za zásadní. Odlišnosti panují u vnímání současné právní úpravy stalkingu. Někteří jí považují za dostatečnou, jiní by byli pro určité změny, a to konkrétně v rozpětí trestní sazby za trestný čin nebezpečného pronásledování. S názory pro zprůsnění postihu stalkingu jsem se setkala u pracovníků Probační a mediační služby.

„...s pohledem právě na ta traumata, která oběti zažívají, prostě všechno co se kolem té oběti děje, i třeba s ohledem na to v jakém strachu žije a tak dále, se domnívám, že ta trestní sazba není úplně dostatečná.“ (Probační a mediační služba)

Pokud jde o zahrnutí všech druhů stalkingu, se kterými se respondenti setkali, je jeho vymezení v zákoně u všech považováno za dostatečné.

Kategorie č. 3

Vstup organizací do jednotlivých případů stalkingu a jejich metody a postupy při jeho řešení

Každá ze tří dotazovaných institucí vstupuje do případů v jeho jiné fázi. Tyto organizace mají na starosti odlišné úkony, které v řešení daného problému probíhají postupně.

Spirála se do jednotlivých případů stalkingu může a nemusí zapojit. Jelikož je jejím hlavním úkolem pomoc obětem trestných činů, tak zaleží především na oběti, zda se tuto pomoc rozhodne využít. Pokud ano, je zahájení práce intervenčního centra možné v podstatě kdykoliv. Existuje hodně případů, kdy se oběť na Spirálu obrátila ještě před oznámením trestného činu orgánům činných v trestním řízení. Možnost pomoci této instituce je také nabízena již v rámci probíhajícího vyšetřování. Policie ČR je v drtivé většině ta, která se z orgánů činných v trestním řízení dozví o stalkingu jako

první. Nejčastěji tak dochází formou podání oznámení o podezření z takového jednání. Pokud je oznámení podáno u jiného orgánu, je stejně pro začátek vyšetřování v rámci prověřování postoupeno policii. Policie může učinit opatření k odvrácení či minimalizaci bezprostředního ohrožení oběti či jiných osob. Děje se tak např. v rámci opatření krátkodobé ochrany ve smyslu zákona o Policii ČR. Po skončení prověřování jsou některé případy vyřešeny policií v rámci přestupkového jednání a odevzdány příslušnému správnímu orgánu. Pokud jsou shledány důvody pro podezření z trestného činu, je vedeno trestní stíhání, po ukončení vyšetřování je věc předána ke státnímu zastupitelství, které je oprávněno postavit pachatele před soud. V některých případech se podezření nepotvrdí a věc je odložena. V rámci trestu může být pachateli uložena spolupráce s probačním úředníkem. Probační a mediační služba tak zajišťuje například dohled uložený stalkerovi v rámci trestu. Z výzkumu vyplynulo, že v rámci stalkingu je práce PMS zaměřena především na probační část její činnosti. S případy mediace se nesetkávají, bylo by to i v rozporu s metodami řešení stalkingu.

Kategorie č. 4

Doporučení organizací, jak se zachovat při setkání se stalkingem

Velice podobné odpovědi jsem v rozhovoru dostala k otázce jak jednat, když se lidé se stalkingem setkají. Doporučení všech tří organizací se víceméně shodují s možnostmi řešení stalkingu, které ve svých pracích uvádějí renomovaní odborníci. Ze své praxe také potvrzují, že zmiňovaná opatření opravdu fungují.

„Pokud mám jakoukoliv pochybnost, že nějaké chování vůči mé osobě není v pořádku, tak nezůstat na to sama, ale opravdu svěřit se buď odborníkům, nebo aspoň kolegům na pracovišti či rodině.“ (Probační a mediační služba)

„... považuji za vhodné uchovat důkazy o tomto chování, což znamená třeba SMSky, e- maily, dopisy a také si uvědomit, kdo může danou věc dosvědčit.“ (Policie ČR)

Docházím k závěru, že lidé, jež zastupují tyto organizace, mají velké množství zkušeností, jsou dobře školeni a mají pochopení proto, aby mohli problematiku stalkingu účinně řešit.

5.2.5 Závěrečné shrnutí výzkumu

Provedla jsem výzkum s organizacemi a jejich pracovníky, kteří se setkávají s nebezpečným pronásledováním. Výzkumná data jsem získala z rozhovorů, které probíhaly od 2. 2. 2015 do 2. 3. 2015. Analýzou těchto dat bylo zjištěno množství informací, jež byly utříděny a nově prezentovány.

Základní výzkumnou otázkou bylo: *Jaký je přístup pracovníků organizací, které se z povahy své činnosti s nebezpečným pronásledováním setkávají, k problematice stalkingu?* Vezmeme-li v úvahu odpovědi všech respondentů k jednotlivým otázkám, zaznamenávám celkovou obeznamenost s tématem stalkingu, vyplývající nejen z teoretických znalostí, ale též z praxe. Důvodem tohoto závěru jsou nejen odpovědi, jež byly prezentovány u jednotlivých kategorií, ale i atmosféra a celkový dojem, jež rozhovory provázel. Celkově mohu říci, že přístup pracovníků zainteresovaných organizací považuji za velmi profesionální. Mohu tak vyjádřit uspokojení nad tím, že k této nové problematice přistupují zodpovědně a chápou vážnost tohoto problému.

Chtěla jsem také zjistit, zda s přímým zavedením daného skutku a se současnou zvýšenou medializací nebezpečného pronásledování nenarostl zájem lidí nahlašovat tyto události orgánům činných v trestním řízení. To se nepotvrdilo, lidé v podstatě ve stejné intenzitě ohlašovali závadné chování na policii i před rokem 2010. Zvýšený nárůst zájmu postižených osob o pomoc tak nebyl u žádné organizace zaznamenán. Z toho plyne závěr, že zavedení trestného činu nebezpečného pronásledování nemělo vliv na zvýšený zájem toto jednání oznamovat. Toto zákonné ustanovení dalo spíše účinnější nástroje orgánům činným v trestním řízení, což samozřejmě přispělo k přímějším prosazování práva a ke kvalitnější pomoci oběti. Je však nutné připomenout, že je jedná o souhrn názorů jednotlivých pracovníků orgánů a organizací.

Závěr

Tématem mé bakalářské práce bylo nebezpečné pronásledování. Výběr této problematiky byl podnícen mým zájmem o chování lidí a také zájmem v oblasti kriminalistiky a trestního práva. Zpracování tohoto tématu tak pro mě znamenalo určité zajímavé spojení těchto oblastí. Také novost a aktuálnost problematiky pro dnešní dobu byla určitou motivací k rozvoji tohoto tématu. Každý společensky nežádoucí jev, mezi ně stalking samozřejmě patří, může nečekaně ovlivnit život každého z nás. U nebezpečného pronásledování se obětí může stát opravdu kdokoliv a následky, které z toho plynou, ovlivňují životy mnoha lidí. Jsem ráda, že tuto práci píše již v době, kdy u nás v České republice platí zákon, který stalking daným způsobem řeší. Od roku 2010, kdy tato právní úprava začala platit, uběhl již nějaký čas. Mohla jsem porovnávat názory ze zdrojů, jež byly publikovány v době před tímto zásadním datem s přístupy dnešními, tedy více jak pět let po zavedení trestnosti nebezpečného pronásledování do praxe. Alespoň v této oblasti již u nás nastala změna, kterou bychom měli brát jako základ pro další rozvoj v pomoci obětem stalkingu. V teoretické části jsem chtěla čtenáře seznámit se stalkingem z obecných hledisek. Na začátku jsem se věnovala historickému vývoji tohoto problému. Dále jsem se zaměřila na trestněprávní aspekty nebezpečného pronásledování, tady na skutkovou podstatu, kterou jsem důkladně rozebrala. Poté jsem v psychologické části věnovala svoji pozornost pachateli, jež se stalkingu dopouští. Šlo mi o to, abych pochopila a následně mohla popsat a utřídit, proč se někteří lidé tohoto jednání dopouštějí. To se, jak doufám, podařilo. Stejně tak jsem se věnovala i oběti stalkingu. Chtěla jsem poznat, jaké důsledky toto chování oběti přináší a jaké možnosti její ochrany známe. Do teoretické části jsem také zařadila, podle mého, velmi zajímavou kazuistiku. Empirickou část jsem věnovala výzkumu organizací, jež se s nebezpečným pronásledováním profesně setkávají. Tento výzkum jsem mimo jiné zvolila z toho důvodu, že jsem se s žádným takovým při tvorbě teoretické části práce ani jindy nesečkala. Přišlo mi zajímavé zjistit, jaký mají tyto orgány a organizace s odstupem času pohled na stalking a jeho přímou postižitelnost. Využila jsem určité přístupnosti k těmto organizacím a vytvořila jsem, dle mého, ucelený a přehledný obraz situace, jež panuje v místě mého bydliště.

Domnívám se, že v řešení stalkingu je ještě stále co vylepšovat a například v oblasti prevence nalézám mnoho prostoru, který je nutno vyplnit. U stávajících způsobů řešení bych viděla cestu v utváření nových metodik a zlepšení spolupráce všech organizací, které k potlačení stalkingu mohou přispět. To, že za sebou máme určitý čas od uzákonění trestnosti stalkingu, nám dává další zkušenosti, jež by bylo dobré využít. Myslím, že v České republice máme několik odborníků, jako je třeba doc. PhDr. Ludmila Čírtková, CSc., kteří se právě tyto zkušenosti snaží využít pro boj s nebezpečným pronásledováním, ale i s dalšími společenskými problémy, jež nás ohrožují.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje:

- BUSKOTTE, A., *Zpekla ven, žena v domácím násilí*. 1. vydání. Brno: Computer press, 2008. 176 s. ISBN 978-80-251-1786-6.
- ČÍRTKOVÁ, L., *Forenzní psychologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. 439 s. ISBN 978-80-7380-213-4.
- ČÍRTKOVÁ, L., *Moderní psychologie pro právníky*. Praha: Granada, 2008. 160 s. ISBN 978-80-247-2207-8.
- JELÍNEK, J., a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2011, 1280 s. ISBN 978-80-87212-99-8.
- KOPECKÝ, K. *Stalking a kyberstalking. Nebezpečné pronásledování* (studie). Olomouc, 2010. ISBN 978-80-254-7737-3.
- KRATOCHVÍL, V. a kolekt. *Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Obecná část*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 230. ISBN 978-80-7400-042-3.
- LINHART, M., *Stanovisko odboru bezpečnostní politiky k některým problémům spojeným s výskytem skutkové podstaty nebezpečné pronásledování*. Praha: Policejní prezidium ČR, 2010.
- MELOY, J. R. *Stalking (obsessional following) : A review of some preliminary studies*. Aggression and violent behavior. 1996, Volume 1, Issue 2.
- MORÁVKOVÁ-VARGOVÁ, B., POKORNÁ, D., TOUFAROVÁ, M. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008. 160 s. ISBN 978-80-86131-76-4.

- NOVOTNÝ, F., a kolekt. *Trestní zákoník 2010*. Komentář, judikatura, důvodová zpráva. Praha: EUROUNION, 2010,. ISBN 978-80-7317-084-4.
- ŠÁMAL, P., *Trestní zákoník II*, Komentář. Těšín: C.H.Beck, 2010. s. ISBN 978-80-7400-178-9.
- VANTUCH, P. *K postihu stalkingu (nebezpečného pronásledování) podle § 354 trestního zákoníku*. Trestní právo. 2/2011.
- VÁLKOVÁ, H., Česká podoba stalkingu podle 354 TZ v širších než jen trestněprávních souvislostech, *Trestněprávní revue*, 2009, roč. 8, č. 9,. s. 257-263
- VISINGER, R., Jak postihovat stalking? Zamyšlení nad novou právní úpravou, *Trestněprávní revue*, 2009, roč. 8, č. 11,. s. 331-336.
- WALBY, S., ALLAN, J., *Domácí násilí, sexuální napadení a pronásledování*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2009. ISBN 978-80-7338-088-5.

Legislativní dokumenty :

- ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009 trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 11, s. 354-464.
- ČESKO. Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961 trestní řád. In: *Sbírka zákonů, Československá socialistická republika*. 1961, částka 66, s. 513-576.
- ČESKO. Zákon č. 200 ze dne 17. května 1990 o přestupcích. In: *Sbírka zákonů, Česká a Slovenská federativní republika*. 1990, částka 35, s. 810-826.
- ČESKO. Zákon č. 418 ze dne 27. října 2011 o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2011, částka 42, s. 217-235.

Seznam příloh

Příloha č. 1

Přepis provedených rozhovorů

Přílohy

Příloha č. 1 – Přepis provedených rozhovorů

Rozhovor č. 1

Úředník Probační a mediační služby ČR

Na úplný začátek bych se Vás zeptala, jaký druh stalkingu zde v našem Ústeckém regionu nejvíce zaznamenáváte?

Takže co se týká stalkingu, tam musím říct že, máme nějakou zkušenost s těmito případy, ale tato zkušenost je víceméně ojedinělá. Není to, že bych řekla, že máme nějaký dramatický počet případů, kterých se stalking týká. Jsou to opravdu jednotlivosti a odhadem tak asi do pěti případů od toho roku 2010. S tím že, já sama si určitě vybavuji tři svoje případy a vím, že kolega měl nějaký případ v rámci náhrady vazby dohledem, ale říkám, jsou to opravdu takové jednotlivosti. A co se týče toho konkrétního druhu, tak v podstatě ve všech případech to byly blízké osoby. To znamená osoby, které byly tomu agresorovi, tomu stalkerovi nějak známé. Tedy bývalí partneři nebo současní partneři a když bych odhlédla od naší práce, ale případně případy, které znám ze svého soukromého života, tak zase to byli blízké osoby, které se znali z nějakého vztahu a, nebo osoby, se kterými ten stalker chtěl navázat nějaký vztah. Byla to víceméně neznámá osoba, ale on se na ni upnul a chtěl s ní ten vztah nějak navázat. Jednalo se o povrchní kontakt v pracovním vztahu, kontakt typu klient- pracovník.

Zaznamenali jste v souvislosti se zavedením trestného činu nebezpečné pronásledování zvýšený zájem osob o pomoc, tedy aby oznamovali stalking?

Úplně nemohu říct, že zvýšený těch postižených osob, ale určitě se více setkáváme s těmi případy, které se už řeší v rámci trestního řízení, protože dejme tomu do toho roku 2010, než byla zákonná úprava nebezpečného pronásledování, tak můžu říci, že jsme se s těmito případy nepotkávali. Od toho roku 2010 už to pro nás není úplně cizí téma, ale jak říkám, jsou to jednotlivosti. Domnívám se, že my se s těmito

případy setkáváme z důvodu zákona o obětech, který je v účinnosti od 1. srpna 2013, takže v tom má Probační a mediační služba poměrně významnou roli v rámci práci s oběťmi jakýchkoliv násilných trestných činů

Setkala jste se někdy s případem, kdy jste byla již u oznámení stalkingu a jaké je případná reakce na toto oznámení z pohledu vaší profese?

Já jsem se s tím nesetkala úplně jakoby profesně, že by nám sem přišla nějaká osoba oznámit, že může být obětí nebezpečného pronásledování, takže profesně jsem se s těmito případy setkala, až když byli v řešení buď policie, a nebo když už ten člověk je za tento trestný čin odsouzen, takže když už s ním pracujeme v rámci dohledu a tam samozřejmě jsme v kontaktu i s oběťmi. Když by ale ta osoba sdělila, že se v jejím okolí děje něco, co může vykazovat znaky stalkingu, tak bychom samozřejmě začali přijímat opatření, abychom to řešili. To znamená oznámit to na policii.

Považujete současnou právní úpravu stalkingu za dostatečnou z pohledu vaší profese?

Tak každopádně jsem moc ráda, že od toho roku 2010 ta zákonná úprava existuje. Víím, že odborná veřejnost hodně volala, aby chování těchto agresorů bylo jednoznačně postihováno, aby bylo pojmenováno v tom trestním zákoníku. Do té doby zákonná úprava nebyla a byla řada případů, které nebyly řešeny, byť oběť upozorňovala na to, že se něco takového děje, že je pronásledována, ale protože nebyla žádná zákonná úprava, tak třeba orgány činné v trestním řízení, neřešili ty věci úplně tak, jak by si zasloužili a jsou známy případy, které nedopadli dobře. Například případ Petra Drápala-Hanuše a Michaely Maličké, což je případ, který vyvolal u odborné veřejnosti diskuzi, která víceméně vyústila v zákonnou úpravu nebezpečného pronásledování. Z mého pohledu ta trestní sazba, která je uvedena, není dostatečná. Protože s pohledem právě na ta traumata, která oběti zažívají, prostě všechno co se kolem té oběti děje, i třeba s ohledem na to v jakém strachu žije a tak dále, se domnívám, že ta trestní sazba není úplně dostatečná.

Co byste doporučovala lidem při zaznamenání známek stalkingu, jak vůči vlastní osobě, tak ve svém okolí?

Já se domnívám, že právě i s ohledem na tu zákonnou úpravu, která je v našem trestním řádu poměrně krátce, tak veřejnost na to není nastavená, není na to zvyklá. Domnívám se, že jsme hodně tolerantní k různým projevům, tedy ta naše tolerance je hodně vysoko, takže mi takové chování nepovažujeme za něco, co není v pořádku, a toto jednání trpíme. Takže moje doporučení je: Pokud mám jakoukoliv pochybnost, že nějaké chování vůči mé osobě není v pořádku, tak nezůstat na to sama, ale opravdu svěřit se buď odborníkům, nebo aspoň kolegům na pracovišti či rodině. Prostě někomu, ke komu mám důvěru a poradit se s ním o tom. Pokud to jsou projevy nějakého vážnějšího charakteru, tak rozhodně oznámit na policii. Rozhodně se domnívám, že je potřeba tomu stalkerovi dát jednoznačně najevo, že to jeho jednání je pro mě nepřijatelné a že to nebudu tolerovat a vymezit si hranice. Pokud on je potom nebude respektovat, tak je vidět, že to není v pořádku to jeho jednání. A určitě schovávat si důkazy, pokud je to pronásledování formou SMS zpráv, mailů atd. A potom se domnívám, že je dobré se pokusit změnit i některé své návyky. Třeba pokud mám naučenou nějakou cestu například do práce-z práce, nebo začít chodit nakupovat do nějakého jiného obchodu. Ale to už je takové opatření, které již poškozuje tu oběť. Člověk by měl myslet na své bezpečí, na svou ochranu a využít nějakých legálních prostředků své sebeobrany. Například mít v kapse pepřový sprej, mít vždy po ruce mobil a být prostě připraven, že se může něco stát a nepodceňovat, hlavně nepodceňovat.

Chtěla byste na závěr našeho rozhovoru dodat některé další vaše poznatky a názory?

Domnívám se, že to je hodně důležité téma a jsem ráda, že jste si ho vybrala ke zpracování, protože se opravdu domnívám, že to je otázka, která v naší společnosti může být podceňována. Myslím si, že lidé hodně podceňují projevy stalkingu a opravdu i ze své praxe vím, že ty oběti jsou velmi traumatizovány tím stalkingem, takže to není věc, která by měla být podceňována.

Rozhovor č. 2

Policista, vrchní inspektor Obvodní oddělení policie Ústí nad Labem město

Ráda bych se Vás zeptala, zda jste zaznamenali v souvislosti se zavedením trestného činu nebezpečné pronásledování do trestního zákoníku účinného od roku 2010 zvýšený zájem postižených osob o pomoc?

Se zavedením této skutkové podstaty TČ jsme nezaznamenali nárůst oznámení týkajících se dané problematiky. Zavedením této skutkové podstaty zákonodárce reagoval na již dříve existující nežádoucí společenský jev, jehož projevy bylo dříve třeba řešit v rámci jiných ustanovení trestního zákona.

A jaká je vlastně vaše reakce - z pohledu této profese – na případné podezření či oznámení nějaké osoby, že mohlo dojít ke stalkingu?

Při oznámení či vzniku podezření, že dochází k nebezpečnému pronásledování, je při prvotním shromažďování informací třeba průběžně vyhodnocovat, zda je - v tu danou chvíli stále ještě potenciálně - oběť či jiné osoby, bezprostředně ohrožena, zejména na životě či zdraví a v případě že ano, je třeba přednostně učinit opatření k odvrácení či minimalizaci takového rizika, například v rámci opatření krátkodobé ochrany ve smyslu zákona o Policii ČR.

Pokud se jedná o kritéria, podle kterých se provádí odhad té reálnosti nějakého fyzického napadení oběti, tak mezi ně patří a zabýváme se faktory, jako jsou přímé vyhrožování ublížením na zdraví nebo usmrcením, předchozí pokus o uskutečnění výhrůžek, znalost kde se oběť nachází – tedy když má pronásledovatel přehled o pohybu oběti. Další je jednání na veřejnosti – když pronásledovatel obtěžoval či ohrožoval oběti již dříve i na veřejnosti, nebo když má pronásledovatel střelnou zbraň, dále fixace na oběť - pronásledovatel je umanutě fixován na oběť, je lhostejný k následkům eventuálního činu. V rámci toho vyhodnocení nebezpečnosti je pro nás také důležité nerespektování zákazů – když pachatel ignoruje dané normy a zákony a porušil či nedodržel nějaké úřední nařízení či rozhodnutí. To se bavíme o různých předběžných opatřeních, návštěv u lékaře či sociálního pracovníka atd. Když prostě pokračuje v pronásledování i přesto, že už byl policií nějakým způsobem usměrňován. Pokud u pachatele víme, že trpí nebo máme podezření na duševní poruchu anebo poruchu

osobnosti, tak je to také důvod k naší zvýšené obezřetnosti při vyhodnocování. No a snad posledním faktorem, jež bereme v potaz, jsou drogy nebo alkohol tedy když víme, že stalker často jedná pod jejich vlivy. Po vyřešení otázky bezprostředního ohrožení je už prováděna běžná dokumentace případu.

Jaký druh stalkingu v tomto regionu (Ústeckém) nejvíce zaznamenáváte? Mám tím na mysli pronásledování blízkých-cizích osob; pronásledování na dálku-blízký kontakt atd.

V drtivé většině převládá pronásledování ze strany bývalého partnera-milence, kdy tím pronásledovatelem je muž. Z hlediska formy stalkingu určitě převládá pronásledování prostřednictvím elektronických komunikačních prostředků. Jde hlavně o SMS, telefonáty, e-maily. Ale ve významné míře dochází i k vyhledávání osobní blízkosti a sledování oběti. Většinou jde o kombinaci obou forem.

Vy už jste to před chvílí zmínil, ale ta základní charakteristika nejčastější oběti je tady jaká?

Tou obětí je nejčastěji žena, bývalá partnerka či milenka.

Považujete současnou právní úpravu stalkingu za dostatečnou z pohledu vaší profese?

Ano považuji ji za dostatečnou v tom smyslu, že znění § 354 tr. zákoníku dle mého názoru postihuje dostatečně danou problematiku. Jiná otázka je, zda stávající právní úprava a reálné možnosti policie umožňují efektivně a rychle řešit ochranu ohrožených osob v první fázi, kdy zpravidla není dostatek informací a to reálné ohrožení oběti nelze vyloučit. To už je ovšem téma na samostatnou práci.

A jako poslední otázku na vás mám: Co byste veřejnosti při zaznamenání známek stalkingu, jak vůči vlastní osobě, tak ve svém okolí, doporučovali?

Pokud potencionální oběť pojme podezření, že chování druhé osoby může mít znaky stalkingu, považují za vhodné uchovat důkazy o tomto chování, což znamená třeba SMSky, e-maily, dopisy a také si uvědomit, kdo může danou věc dosvědčit. Pokud to jde, měla by oběť zároveň hned zpočátku, kdy to podezření pojme, prostě jednoznačně, srozumitelně a jasně odmítnout nabídky či různé výzvy stalkera a nastolit požadavek na ukončení nevyžádaných aktivit a tuto skutečnost je také dobré zaznamenat. Pokud ty aktivity stalkera i nadále trvají – můžeme se bavit o měsíci, případně se stupňují, měla by být věc oznámena Policii ČR. Při oznámení je dobré to jednat nějak jako doložit důkazními prostředky jak jsem říkal před chvílí s tou dokumentací. Nebo uvést, kdo může oznamované skutečnosti potvrdit. Při tom oznámení mi potřebujeme zjistit: od kdy stalking trvá, kdo je stalker - zda je známý či neznámý, způsob stalkingu intenzita pronásledování – zajímá nás počet kontaktů za den, týden či jinak. Zda proběhají výhrůžky a vůči komu směřují a čím stalker vyhrožuje. A také nás samozřejmě zajímá, zda došlo na násilí, tedy například poškozování věcí, ničení majetku oběti, fyzický útok atd. A nakonec by obsahem toho oznámení mělo být, co předcházelo samotnému pronásledování a co je motivem či pravděpodobným motivem stalkerova jednání.

Co se týče role veřejnosti, neměla by být k projevům stalkingu netečná. Obětem stalkingu je třeba poskytnout podporu a v případě potřeby i pomoc třeba i formou svědectví. V některých případech, kdy ta oběť nemá sama dost sil na řešení dané situace, měl by oznámení učinit každý, kdo se o stalkingu dozví. Na závěr bych k této otázce asi řekl, že oznámení by nemělo být odkládáno v případě pocitu bezprostředního ohrožení osob na zdraví či životě.

Rozhovor č. 3

Poradce obětem v intervenčním centru Spirála

Jaký druh stalkingu nejvíce zaznamenáváte? Tedy zda se jedná o osoby blízké oběti či nikoliv a jakými způsoby je prováděn.

Z pohledu naší organizace se nejčastěji setkáváme s pronásledováním blízké osoby nebo takové, která byla dříve blízká, a to na dálku i blízký kontakt s ní. Tím myslím pronásledování prostřednictvím mobilních telefonů nebo internetu, který je někdy spojen právě s těmi blízkými kontakty.

Jak byste charakterizovali osobu, která je nejčastější obětí stalkingu?

Dá se říci, že už z minulé odpovědi vyplývá, že právě takovou blízkou nebo dříve blízkou osobou, je bývalý partner, tedy spíš bývalá partnerka, protože v drtivé většině případů je to žena.

Zaznamenali jste v souvislosti se zavedením nového trestného činu nebezpečného pronásledování do zákonné úpravy účinné od roku 2010 zvýšený zájem postižených osob o pomoc?

Zaznamenala jsem zvýšený zájem tento problém řešit cestou orgánů činných v trestním řízení, ale k tomu by se asi měly vyjádřit samy. Pravdou je, že i v případech, kdy už konají OČTŘ (pozn. orgány činné v trestním řízení) spolupracujeme i my, a to hlavně v počáteční fázi, kdy je třeba poskytnout oběti nejen vlastní ochranu, ale i psychickou pomoc.

Jaká je z pohledu vaší profese reakce na vyslovení podezření nějaké osoby, že mohlo dojít ke stalkingu?

Postižení většinou problém dokáží pojmenovat sami, v podstatě, když se na nás obrátí, je to už ve fázi, kdy vědí, že něco není v pořádku a je třeba to řešit. Požadují spíše možnost řešení, v tom jim dokážeme účinně poradit.

Jaký je váš názor na současnou právní úpravu stalkingu? Považujete ji za dostatečnou z pohledu vaší profese?

Ano, už to že se stalking dostal do trestního zákoníku je dobrá věc, protože dříve dokud se něco nestalo, tak se nic nedělo, policie nekonala a asi k tomu ani neměla důvod.

Co byste veřejnosti při zaznamenání známek stalkingu, jak vůči vlastní osobě, tak ve svém okolí, doporučovali?

Přerušit jakýkoli kontakt se stalkerem a věc oznámit na policii. Myslím, že ani nemusí dojít k odsouzení pachatele, někdy stačí, že se policie začne o věc zajímat a sledování skončí.